

Popiežius

Popiežius Benediktas XVI ŽINIA 2011-ŪJŲ METŲ PASAULINĖS MIGRANTŲ IR PABĖGĖLIŲ DIENOS PROGA	2
KŪDIKĖLIS JĖZUS TURI PRIMINTI ŽMONĖMS APIE JŲ PANAŠUMĄ Į DIEVĄ	3
PAMOKSLAS PER 2010 M. KALĖDŲ NAKTIES ŠV. MIŠIAS ŠV. PETRO KATEDROJE	4
2010 M. KALĖDŲ ŽINIA <i>URBI ET ORBI</i>	6
PAMOKSLAS PER ŠV. MIŠIAS 2011 M. VIEŠPATIES APSIREIŠKIMO DIENĄ	7

Lietuvos Vyskupų Konferencija

Tarptautinė ekumeninė konferencija „KRIKŠČIONYS IŠŠŪKIŲ ŠEIMAI AKIVAIZDOJE“	9
Konferencijos komunikatas	11
Popiežiškosios šeimos tarybos pirmininko kardinolo E. Antonelli ir Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininko kardinolo K. Kocho sveikinimai	12
Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus pirmininkas, Volokolamsko metropolitas Hilarionas „TURĖTI AR BŪTI“	13
Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius KATALIKŲ BAŽNYČIOS LIETUVOJE ATSAKAS Į IŠŠŪKIUS ŠEIMAI	15
Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas dr. Mindaugas Sabutis ŠEIMOS SAMPRATOS IŠŠŪKIAI ŠIUOLAIKINEI LIUTERONYBEI	19
VDU KTF Santuokos ir šeimos studijų centro direktorius kun. prof. dr. Andrius Narbekovas JAUNIMO RENGIMAS ŠEIMAI: SUKURTI PAGAL DIEVO PAVEIKSLĄ	22

Ganytojo žodis

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis LAIŠKAS DIEVO GAILESTINGUMO METŲ PROGA	25

Homilijos

PRISIARTINO KARALYSTĖ 3 eilinis sekmadienis (A)	27

Bažnyčia pasaulyje

Popiežiaus kalba diplomatams	28

Benediktas XVI

Žinia 2011-ųjų metų Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos proga

„Viena žmonių šeima“

Brangūs broliai ir seserys!

Pasaulinė migrantų ir pabėgėlių diena visai Bažnyčiai teikia progą apmąstyti su didėjančiu migracijos reiškiniumi susijusią temą, pasimelsti, kad širdys atsivertų krikščioniškajam svetingumui, ir darbuotis, kad pasaulyje daugėtų teisingumo ir meilės, ant kurių kaip pagrindo statydintina autentiška ir tvari taika. „Kaip aš jus mylėjau, kad ir jūs taip mylėtumėte vienas kitą!“ (Jn 13, 14) – šį paraginimą Viešpats primygtinai mums adresuoja ir nuolatos atnaujina: jei Tėvas kviečia mus būti mylimais vaikais jo Sūnuje, tai jis drauge kviečia pripažinti, jog visi esame broliai Kristuje.

Iš to visus žmones jungiančio gilaus ryšio kyla tema, kurią šiais metais parinkau apmąstyti: „Viena žmonių šeima“, viena brolių ir seserų šeima visuomenėse, tampa vis labiau daugiatautėmis ir tarpkultūrinėmis, kur ir asmenys, išpažįstantys skirtingas religijas, kviečiami į atvirą pokalbį, kuriuo siekiama taikos ir vaisingo bendrabūvio, gerbiančio teisėtus skirtumus. Vatikano II Susirinkimas teigia, kad „visos tautos sudaro vieną bendruomenę ir yra vienos kilmės, nes Dievas visą žmonių giminę apgyvendino žemės paviršiuje (plg. Apd 17, 26); vienas yra ir visų galutinis tikslas – Dievas, kurio apvaizda rodomas gerumas ir išganymo planai aprėpia visus“ (Deklaracija *Nostra aetate*, 1). „Neatsitiktinai gyvename vieni šalia kitų; būdami žmonės, visi esame tame pačiame kelyje ir einame juo kaip broliai ir seserys“ (Žinia 2008-ųjų metų Pasaulinės taikos dienos proga, 6).

Kelias, gyvenimo kelias, yra tas pats, tačiau situacijos, išgyvenamos žengiant šiuo keliu, skirtingos: daugeliui tenka susidurti su sunkia įvairių atmainų migracijos – vidinės ar užsienį, nuolatinės ar laikinos, ekonominės ar politinės, savanoriškos ar priverstinės – patirtimi. Kai kuriais atvejais palikti savo šalį priverčia įvairių formų persekiojimas, dėl kurio bėgti tampa būtina. Mūsų laikams būdingas globalizacijos reiškinys irgi nėra vien socialinis ekonominis procesas, bet ir lemia, kad „žmonija tampa vis labiau tarpusavyje susijusi“, bei įveikia geografines ir kultūrines sienas. Šiuo atžvilgiu Bažnyčia nepaliaujamai primena, jog šio epochinio proceso gilioji prasmė ir pagrindinis etinis kriterijus yra žmonijos vienybė ir jos žengimas gėrio link (plg. Benediktas XVI. *Caritas in veritate*, 42). Tad visi, migrantai ir juos pri-

imančios tautos, priklauso vienai šeimai ir visi turi tą pačią teisę naudotis žemės gėrybėmis, skirtomis, anot Bažnyčios socialinio mokymo, visiems. Tai solidarumo ir dalijimosi pagrindas.

„Kad žmogaus miestui suteiktų vienybės bei taikos pavidalą ir tam tikru būdu padarytų jį provaizdine Dievo miesto be sienų anticipacija, pakeliui į globalizaciją visuomenėje visuotinė gerovė bei pastangos to siekiant neišvengiamai turi aprėpti visą žmoniją, vadinasi, tautų ir nacijų bendruomenę“ (Benediktas XVI. *Caritas in veritate*, 7). Šioje perspektyvoje žvelgtina ir į migracijos reiškinį. Juk, kaip jau pastebėjo Dievo tarnas Paulius VI, „broliškumo tarp žmonių ir tarp tautų stygius“ yra gilioji nepakankamos plėtros priežastis (Enciklika *Populorum progressio*, 66) ir – galėtume pridurti – smarkiai lemia migracijos reiškinį. Žmogiškoji brolystė yra – kartais stebinanti – vienijančio santykio, gilaus ryšio su kitu, kitokiu negu aš, paremto paprastu buvimo žmogumi faktu, patirtis. Atsakingai priimama ir įgyvendinama, ji puoselėja bendrystės ir dalijimosi su kitais, pirmiausia migrantais, gyvenimą, palaiko dovanojimąsi kitiems, jų gerovei, visų žmonių gerovei vietinėje, nacionalinėje ir tarptautinėje bendruomenėje.

Garbingasis Dievo tarnas Jonas Paulius II tos pačios pasaulinės dienos proga 2001 m. pabrėžė: „[Visuotinė gerovė] aprėpia visą tautų šeimą, įveikia bet kokį nacionalistinį egoizmą. Tokiame kontekste reikia žvelgti į teisę emigruoti. Bažnyčia pripažįsta šią teisę kiekvienam žmogui dvejopu aspektu – kaip galimybę palikti savo šalį ir kaip galimybę keltis į kitą šalį ieškant geresnių gyvenimo sąlygų“ (Žinia 2001-ųjų metų Pasaulinės migrantų ir pabėgėlių dienos proga, 3; plg. Jonas XXIII. Enciklika *Mater et magistra*, 30; Paulius VI. Enciklika *Octogesima adveniens*, 17). Sykiu valstybės turi teisę reguliuoti imigrantų srautus ir saugoti savo sienas, nuolatos laiduodamos deramą pagarbą kiekvieno žmogiškojo asmens kilnumui. Imigrantams, be to, tenka pareiga integruotis į juos priėmusią šalį, gerbti jos įstatymus bei nacionalinę tapatybę. „Tada prireiks priėmimą, teiktiną visiems žmonėms, ypač vargstantiesiems, sieti su sąlygų, būtinų vietinių gyventojų ir atvykėlių oriam ir taikiam gyvenimui, įvertinimu“ (Jonas Paulius II. Žinia 2001-ųjų metų Pasaulinės taikos dienos proga, 13).

Šiame kontekste Bažnyčios kaip Dievo tautos, istorijos tėkmėje keliaujančios tarp visų kitų tautų, buvimas yra pasitikėjimo ir vilties šaltinis. Juk „Bažnyčia Kristuje yra tarsi sakramentas, arba artimos jungties su Dievu ir visos žmonių giminės vienybės ženklas bei įrankis“ (Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija *Lumen gentium*, 1), ir dėl Šventosios Dvasios veikimo „pastangos kurti visuotinę brolybę nėra bergždžios“ (Vatikano II Susi-

rinkimas. Pastoracinė konstitucija *Gaudium et spes*, 38). Ypač šventoji Eucharistija Bažnyčioje yra neišsėmiama bendrystės versmė visai žmonijai. Jos dėka Dievo tauta aprėpia „visas gimines, gentis, tautas ir kalbas“ (plg. *Apr 7, 9*) ne kokia nors šventąja galia, bet iškilia meilės tarnyste. Meilės tarnystė vargšams ir silpniesiems iš tikro yra kriterijus, parodantis Eucharistijos šventimo autentiškumą (plg. Jonas Paulius II. Apaštališkasis laiškas *Mane nobiscum Domine*, 28).

Temos „Viena žmonijos šeima“ šviesoje pirmiausia apmąstytina pabėgėlių ir kitų priverstinių migrantų, sudarančių žymią migracijos reiškinių dalį, padėtis. Šių nuo smurto ir persekiojimo bėgančių žmonių atžvilgiu tarptautinė bendrija prisiėmė apibrėžtus įsipareigojimus. Pagarba jų teisėms ir tinkamas rūpinimasis saugumu bei socialine vienybe skatina stabilų bei darnų sugyvenimą.

Ir kalbant apie priverstinius migrantus solidarumas minta iš meilės „atsargų“, besirandančių iš to, kad save laikome viena žmonių šeima, o tikinčių katalikų atveju – mistinio Kristaus Kūno nariais: juk esame priklausomi vienas nuo kito ir visi atsakome už savo brolius ir seseris, kurie tokie yra kaip žmonės ir, jei tikime, kaip tikintieji. Jau kartą esu sakęs: „Žmogiškasis solidarumas visus įpareigoja priimti pabėgėlius ir rodyti jiems sveitingumą, kad jie dėl abejingumo ir nepakantos nesijaustų izoliuoti“ (2007 m. birželio 20 d. bendroji audiencija: *Insegnamenti II*, 1 [2007], 1158). Tai reiškia, kad tiems, kurie priversti palikti savo namus ar šalį, privalu padėti surasti vietą, kur jie taikiai ir saugiai gyventų, dirbtų ir prisiimtų juos priglaudusioje šalyje egzistuojančias teises bei pareigas, prisidėdami prie bendrosios gerovės ir neužmiršdami gyvenimo religinio matmens.

Baigdamas kelias mintis, visada lydimas maldos, norėčiau skirti užsienio ir tarptautiniams studentams, kurių vis daugiau atsiduria migracijoje. Ši kategorija irgi socialiai reikšminga, turint galvoje, kad jie grįš į savo gimtąsias šalis ir ateityje ten perims atsakomybę. Tokie studentai yra kultūriniai ir ekonominiai „tiltai“, jungiantys jų gimtąsias ir juos priėmusias šalis, o tai irgi padeda rasti „vienai žmonijos šeimai“. Kaip tik toks įsitikinimas turėtų skatinti remti pastangas užsienio studentų labai ir skirti dėmesį jų konkrečioms problemoms, kaip antai: finansinių lėšų stygius, nemalonus jausmas atsidūrus vienam visiškai kitokioje socialinėje ir universitetinėje aplinkoje, integracijos sunkumai. Šiuo atžvilgiu norėčiau priminti, kad „priklausyti universiteto bendruomenei <...> reiškia stovėti šiuolaikinį pasaulį suformavusių kultūrų sankryžoje“ (Jonas Paulius II. Kreipimasis į Jungtinių Amerikos Valstijų vyskupus iš Čikagos, Indianopolio ir Milvokio bažnytinių provincijų per jų vizitą *Ad limina*, 1998 05 30: *Insegnamenti XXI*, 1 [1998], 1116). Naujų kartų kultūra

ugdoma mokykloje ir universitete – nuo šių institucijų labai priklauso tų kartų gebėjimas laikyti žmoniją šeima, pašaukta būti vieninga įvairovėje.

Brangūs broliai ir seserys, migrantų pasaulis platus ir įvairus. Yra nuostabios ir daug žadančios patirties, bet, deja, pasitaiko ir dramatiškos, nederančios civilizuotais save vadinantiems žmonėms ir visuomenėms. Bažnyčiai ši tikrovė yra iškalbingas mūsų laikų ženklas, aiškiau išryškinantis žmonijos pašaukimą būti viena šeima ir kartu sunkumus, kurie, užuot vieniję, ją skaldo ir drasko. Nepraraskime vilties ir drauge prašykime Dievo, visų žmonių Tėvo, padėti mums būti vyrais ir moterimis, gebančiais – kiekvienas asmeniškai – puoselėti broliškus santykius, ir padaryti, kad socialinėje, politinėje ir institucinėje plotmėje tarp tautų ir kultūrų daugėtų tarpusavio supratimo ir vienas kito branginimo. To linkėdamas ir šaukdamasis Švenčiausiosios Mergelės Marijos *Stella Maris* užtariamo, visiems, pirmiausia migrantams ir pabėgėliams, taip pat šioje svarbioje srityje besidarbuojantiems, nuoširdžiai teikiu apaštališkąjį palaiminimą.

Castel Gandolfo, 2010 m. rugsėjo 27 d.

Benediktas XVI

Kūdikėlis Jėzus turi priminti žmonėms apie jų panašumą į Dievą

2010 m. gruodžio 22 d.

Brangūs broliai ir seserys!

Šia paskutine iki Kalėdų švenčių audiencija nedrąsiai ir kupini nuostabos artinamės prie „vietos“, kur viskas prasidėjo dėl mūsų ir mūsų išganymo, kur viskas tapo atbaigta, kur pasaulio ir žmogaus širdies lūkesčiai susitiko ir susikryžiavo su Dievo artumu. Jau šiandien iš anksto paragauti džiaugsmo mums leidžia nedidelė šviesa, iš Betliejaus grotos pradėjusi skliti po visą pasaulį. Adventas, kuriuo gyventi pakvietė liturgija, mus rengė noriai ir dėkingai priimti didį Viešpaties atvykimo įvykį ir visapusiškai apmąstyti jo įžengimo į pasaulį stebuklą.

Džiugus lūkestis, būdingas iki šventųjų Kalėdų, tikrai yra pamatinė laikysena krikščionio, trokštančio vaisingai išgyventi naują susitikimą su tuo, kuris ateina gyventi tarp mūsų, – su Jėzumi Kristumi, žmogumi tapusiu Dievo Sūnumi. Toks širdies nusiteikimas, kuriuo norime persiimti, buvo būdingas tiems, kurie pirmi priėmė atėjusį Mesiją –

Zacharijui ir Elzbietai, piemenims, paprastai liaudžiai ir pirmiausia Marijai ir Juozapui, asmeniškai patyrusiems šio gimimo slėpinio sukeltą drebulį ir sykiu džiaugsmą. Visas Senasis Testamentas yra vienas didžiulis pažadas, turintis išsipildyti sulig galingo išganytojo atėjimu. Tokių liudijimų pirmiausia aptinkame Izaijo knygoje. Joje pasakojama, kad istorija ir visa kūrinija trokšta atpirkimo, turinčio suteikti pasauliui naujos jėgos ir naują kryptį. Taip greta Šventojo Rašto veikėjų šimtmečių tėkmėje erdvės ir reikšmės įgyja ir mūsų lūkestis, kurį išgyvename šiomis dienomis ir išlaikysime visame savo gyvenimo kelyje. Juk visa žmogaus egzistencija gaivinama to gilaus jausmo, troškimo, kad tai, ką savo protu ir širdimi pažinome bei suvokiame kaip tikriausia, gražiausia ir didingiausia, gali ateiti mūsų pasitikti, tapti mūsų akyse realu ir mus vėl pakelti.

„Štai ateina galingasis Viešpats: jis bus vadinamas Emanueliu, Dievu-su-mumis“ (gruodžio 21 d. šv. Mišių įžangos antifona). Šiomis dienomis dažnai kartojame šiuos žodžius. Šį slėpinį vėl sudabartinančios liturgijos laiku jis jau prie vartų, tas, kuris turi išgelbėti mus iš nuodėmės ir mirties, tas, kuris po Adomo ir Ievos neklusnumo mus vėl apglėbia ir atveria duris į amžinąjį gyvenimą. Šv. Ireniejus tai aiškina savo kūrinyje „Prieš erezijas“, kur teigia: „Dievo Sūnus pats pasirinko tapti *nuodėmingu kūnu* (plg. Rom 8, 3), kad pasmerktų nuodėmę, o pasmerkęs ją visiškai pašalintų iš žmonių giminės. Jis pašaukė žmogų būti panašų į save, būti Dievo paveikslu ir nukreipė Tėvo nurodytu keliu, kad galėtų regėti Dievą, ir pats atidavė save kaip Dievo dovaną“ (III, 20, 2–3).

Tai susiję su keliomis šv. Ireniejaus mėgstamomis idėjomis, kad Dievas Kūdikėliu Jėzumi primena mums panašumą į jį patį. Regime, koks yra Dievas. Ir per tai prisimeiname, kad turime būti panašūs į Dievą ir juo sekti. Dievas save dovanojo, atidavė save į mūsų rankas. Turime Dievu sekti. Galiausiai mintis, kad galime regėti Dievą. Tai centrinė šv. Ireniejaus idėja: žmogus Dievo nemato, negali matyti ir todėl nepažįsta tiesos, savęs. Tačiau žmogus, negalintis matyti Dievo, gali regėti Jėzų. O taip regėdamas Dievą, jis pradeda matyti tiesą, pradeda gyventi.

Tad Išganytojas ateina įveikti piktojo darbų ir visko, kas laiko mus atstu nuo Dievo, gražinti mums senąjį spindesį ir pirminę tėvystę. Ateidamas pas mus Dievas taip pat parodo ir paskiria mums užduotį: būti panašiems į jį ir siekti tikrojo gyvenimo, išvysti Dievą Kristaus veide. Šv. Ireniejus toliau teigia: „Dievo Žodis apsigyvena tarp žmonių ir tampa Žmogaus Sūnumi, kad pripratintų žmones suvokti Dievą ir pripratintų Dievą gyventi žmoguje pagal Tėvo valią. Todėl Dievas mums kaip *ženklą* davė tą, kuris, gimęs iš mergelės, yra *Emanuelis*“ (ten pat). Ir šitai yra labai graži centrinė šv. Ireniejaus idėja: turime įprasti

priimti Dievą. Dievas paprastai būna toli nuo mūsų gyvenimo, minčių ir veiklos. Jis prisiartinio prie mūsų, ir mes turime įprasti būti kartu su Dievu. Ireniejus pabrėžtinai pakartoja, jog ir Dievas turi įprasti būti su mumis ir mumyse ir galbūt turi lydėti mus Kalėdų link, idant įprastume prie Dievo, kaip Dievas turi įprasti prie mūsų, prie mūsų skurdo ir trapumo. Todėl Dievo atėjimo tikslas ne kas kita, kaip pamokyti mus regėti ir mylėti įvykius, pasaulį ir visą aplinką Dievo akimis. Kūdikiu tapęs Žodis padeda mums suprasti, kaip veikia Dievas, kad taptume gebantys leisti būti vis labiau perkeičiami jo gerumo ir begalinio gailestingumo.

Pasaulio naktį leiskimės dar kartą būti nustebinti ir apšviesti šio Dievo veikimo, kuris buvo visiškai netikėtas: Dievas tapo kūdikiu. Leiskimės būti nustebinti ir apšviesti žvaigždės, visą visatą pripildžiusios džiaugsmo. Ateinantis Kūdikėlis Jėzus neturi rasti mūsų nepasirengusių, užsiėmusių vien išorės pagražinimu. Su dar didesniu atidumu nei puošiame gatves ir namus privalome parengti sielą susitikti su tuo, kuris ateina mūsų aplankyti ir yra tikroji šviesa ir tikrasis grožis. Apvalykime savo sąžinę ir gyvenimą nuo visko, kas tam atėjimui stoja skersai kelio – nuo minčių, žodžių, nuostatų ir veiksmų, stengdamiesi daryti gera ir prisidėdami prie taikos pasaulyje ir teisingumo kiekvienam žmogui bei taip eidami pasitikti Viešpaties.

Būdingas Kalėdų meto ženklas yra prakartėlė. Ir Šv. Petro aikštėje ji, kaip paprastai, beveik gatava, žvelgia į Romą ir visą pasaulį, rodydama žmogumi tapusio ir savo palapinę tarp mūsų išskleidusio (plg. Jn 1, 14) Dievo slėpinio grožį. Prakartėlė išreiškia mūsų lūkestį, kad Dievas būtų arti mūsų, bet sykiu ir padėką tam, kuris nusprendė būti mūsų skurdaus ir paprasto žmogiškojo būvio dalininku. Džiaugiuosi, kad tradicija rengti prakartėles namuose, darbo ir susibūrimų vietose dar tebegyva ar iš naujo atrandama. Šis autentiškas krikščioniškojo tikėjimo liudijimas visiems geros valios žmonėms gali būti įtaigus begalinės Tėvo meilės mums įvaizdis. Jis vis dar gali nustebinti vaikų ir suaugusiųjų širdis. <...>

Pamokslas per 2010 m. Kalėdų nakties šv. Mišias Šv. Petro katedroje

Brangūs broliai ir seserys!

„Tu mano Sūnus, pagimdęs esu tave šiandien“ – šiais antrosios psalmės žodžiais Bažnyčia pradeda Šventosios nakties liturgiją. Ji žino, kad šie žodžiai pirma priklausė Izraelio karalių karūnavimo ritualui. Karalius,

žmogus kaip ir kiti žmonės, tampa „Dievo sūnumi“ gaudamas pašaukimą ir paskyrimą tarnybon: tai tam tikras Dievo atliekamas įvaikinimas, sprendimo aktas, kuriuo tam žmogui dovanojama nauja egzistencija, jis įtraukiamas į savą būtį. Ką tik girdėtame skaitinyje iš pranašo Izaijo knygos tas pats vyksmas Izraelio bėdos ir grėsmės sąlygomis pateikiamas dar aiškiau: „Mums kūdikis gimė, sūnus gi mums duotas. Ant jojo pečių viešpatavimas“ (Iz 9, 5). Paskyrimas karaliaus tarnybon yra tartum naujas gimimas. Kaip ką tik gimęs iš Dievo asmeninio sprendimo, kaip iš Dievo kylantis kūdikis karalius yra viltis. Ant jo pečių ateitis. Jis yra taikos pažado nešėjas. Betliejaus naktį šie pranašo žodžiai išsipildė tokiu būdu, kaip Izaijo laikais nebuvo galima įsivaizduoti. Taip, dabar iš tiesų yra kūdikis, ant kurio pečių viešpatavimas. Jame pasirodo nauja karalystė, Dievo steigama pasaulyje. Tas kūdikis tikrai gimė iš Dievo. Jis yra Dievo amžinasis Žodis, sujungiantis žmogystę ir dievystę. Tam kūdikiui galioja iškilūs titulai, kurie jam priskiriami Izaijo knygos karūnavimo giesmėje: „Nuostabusis Patarėjas, Galingasis Dievas, Amžinasis Tėvas, Taikos Kunigaikštis“ (Iz 9, 5). Taip, šiam karaliui nereikia patarėjų iš pasaulio išminčių. Jame pačiame Dievo išmintis ir patarimas. Kaip tik kūdikio silpnumu jis yra galingasis Dievas ir taip mums parodo savo galią šio pasaulio besipuikuojančių galybių akivaizdoje.

Karūnavimo ritualo žodžiai Izraelyje iš tiesų visada buvo vilties ritualai, kuriais žvelgta į Dievo dovanotiną ateitį. Nė vienas iš šitaip pasveikintų karalių neatitiko šių žodžių iškilumo. Visų jų atveju žodžiai apie Dievo sūnybę, paskyrimą valdyti tautas ligi žemės pakraščiu (Ps 2, 8) liko tik nuorodomis į tai, kas turėjo ateiti, – tarsi vilties kelrodžiai, kreipiantys į tą akimirką dar nesuvokiamą ateitį. Tad žodžių išsipildymas, prasidedantis Betliejaus naktį, yra nepalyginamai didesnis ir sykiu, pasaulio akimis, menkesnis, negu leido nujauti pranašo žodžiai. Didesnis, nes tas kūdikis tikrai yra Dievo Sūnus, tikrai „Dievas iš Dievo, Šviesa iš Šviesos, gimęs, bet ne sukurtas, vienos prigimties su Tėvu“. Bėgalinis Dievą ir žmogų skyręs nuotolis įveiktas. Dievas ne tik pasilenkė, kaip giedama psalmėse; jis iš tikro „nužengė“, įžengė į pasaulį, tapo vienu iš mūsų, kad mus visus prie savęs patrauktų. Šis kūdikis tikrai yra Emanuelis – Dievas-sumumis. Jo karalystė tikrai driekiasi ligi žemės pakraščiu. Visą pasaulį aprėpiančioje šventosios Eucharistijos platybėje jis tikrai sukūrė taikos salų. Kur tik Eucharistija švenčiama, ten randasi taikos, kuri yra Dievo taika, sala. Tas kūdikis įžiebė žmonėms gerumo šviesą ir suteikė jėgų priešintis tironijos galią. Kiekvienoje kartoje jis statydina savo karalystę iš vidaus, pradėdamas nuo širdies. Tačiau tiesa ir tai, kad „prievaizdo lazda“ dar nesulūžusi, kad ir šiandien grėsmingai trypia kareivių sandalai ir vis dar yra ir pasirodo „skraisčių, išvoliotų kraujuje“ (plg. Iz

9, 3 ir t.). Tad nuo šios nakties neatsiejamas Dievo artumo džiaugsmas. Dėkojame, kad Dievas kaip kūdikis atiduoda save į mūsų rankas, maldauja mūsų meilės, panardina savo ramybę į mūsų širdį. Tačiau šis džiaugsmas yra ir prašymas: Viešpatie, iki galo įgyvendink savo pažadą. Sulaužyk prievaizdo lazda. Sudegink grėsmingus kareivių sandalus. Užbaik kraujuje išvoliotų skraisčių metą. Įgyvendink pažadą: „Taika bėgalinė“ (Iz 9, 6). Dėkojame tau už tavo gerumą, bet kartu prašome: parodyk savo galią. Padaryk, kad pasaulyje įsiviešpatautų tavo tiesa ir meilė, rastųsi „teisingumo, meilės ir taikos karalystė“.

Marija „pagimdė savo pirmgimį sūnų“ (Lk 2, 6). Šiuo sakiniu šventasis Lukas be jokio patoso perteikia didį įvykį, kuris Izraelio istorijoje buvo nuvokiamas pranašo žodžiais. Lukas kūdikį pavadina „pirmgimiu“. Senosios Sandoros Šventojo Rašto kalboje „pirmgimis“ nereiškia pirmutinio vaikų gimimo sekos prasme. Žodis „pirmgimis“ yra garbės titulas visiškai nepriklausomai nuo to, ar paskui yra brolių ir seserų ar ne. Išėjimo knygoje (4, 22) Izraelis Dievo vadinamas „mano pirmgimiu sūnumi“, taip išreiškiant jo išrinkimą, nepakartojamą kilnumą, ypatingą Dievo Tėvo meilę. Ankstyvoji Bažnyčia žinojo, kad Jėzujė tas žodis įgijo naujos gelmės, kad Jis pažadų Izraeliui santrauka. Taip Laiške žydams Jėzus vadinamas pirmgimiu tiesiog siekiant po pasirengimų Senajame Testamente įvardyti jį kaip Dievo į pasaulį siunčiamą Sūnų (plg. Žyd 1, 5–7). Pirmgimis ypatingu būdu priklauso Dievui, todėl – kaip daugelyje religijų – turėjo būti ypatingu būdu paskirtas Dievui ir atpirktas pakaitine auka, kaip epizode apie Jėzaus paaukojimą šventykloje pasakoja ir šventasis Lukas. Pirmgimis ypatingu būdu priklauso Dievui ir yra, taip sakant, skirtas paaukoti. Per Jėzaus kryžiaus auką nepakartojamai išsipildo pirmgimio paskirtis. Savimi jis atnašauja žmoniją Dievui ir suvienija žmogų ir Dievą taip, kad Dievas būtų viskas visame kame. Paulius laiškuose kolosiečiams ir efeziečiams išplėtė ir pagilino mintį apie Jėzų kaip pirmgimį: Jėzus, sakoma laiškuose, yra kūrinijos pirmgimis, tikrasis žmogaus provaizdis, pagal kurį Dievas sukūrė žmogų. Žmogus gali būti Dievo paveikslas todėl, kad Jėzus yra Dievas ir žmogus, tikrasis Dievo ir žmogaus paveikslas. Toliau šiuose laiškuose sakoma, kad jis yra mirusiųjų pirmgimis. Prisikeldamas jis mums visiems sugriovė mirties sieną. Atvėrė žmogui amžinojo gyvenimo bendrystę su Dievu matmenį. Galiausiai mums pasakoma: jis yra daugelio brolių pirmgimis. Taip, jis yra pirmas brolių eilėje, pirmas, kuris mums atvėrė bendrystės su Dievu galimybę. Jis kuria tikrąją brolybę – ne Kaino ir Abelio, Romulo ir Remo nuodėmės iškreiptą, bet naująją brolybę, kai visi esame Dievo šeima. Ši nauja Dievo šeima prasideda tą akimirką, kai Marija „pirmgimį“ suvynioja į vystyklus ir paguldo į dėžias. Melskime: Viešpatie Jėzau, kuris panorai gimti pirmas iš daugelio

brolių, dovanok mums tikrąją brolybę. Padėk mums tapti panašiams į tave. Padėk išvelgti kitame, kuriam manęs reikia, tuose, kurie kenčia ir yra palikti, visuose žmonėse tavo veidą ir gyventi kartu su tavimi kaip broliams bei seserims ir tapti viena šeima, tavo šeima.

Kalėdų evangelija mums galiausiai praneša, kad angelų gausi dangaus kareivija garbino Dievą giedodama: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms!“ (Lk 2, 14). Bažnyčia šį šlovinimą, angelų užtrauktą Šventosios nakties įvykių akivaizdoje, pavertė džiaugsmo dėl Dievo šlovės himnu – „dėkojame tau už tavo šlovę“. Dėkojame tau už šianak prieš mūsų akis atsiskleidusį Dievo grožį, didybę, gerumą. Grožio, gražiojo pasirodymas pradžiugina, neversdamas klausti apie naudingumą. Dievo šlovė, iš kurios kyla visas grožis, kelia nuostabą ir džiaugsmą. Kas išvysta Dievą, pradžiunga, o šią naktį visi išvystame kažkiek jo šviesos. Tačiau angelų žodžiuose Šventąją naktį minimi ir žmonės: „Ramybė jo mylimiems žmonėms.“ Liturgijoje vartojami Jeronimo į lotynų kalbą išversti angelų žodžiai skamba kitaip: „Ramybė geros valios žmonėms.“ Posakis „geros valios žmonės“ pastaraisiais dešimtmečiais ypač įsitvirtino Bažnyčios žodyne. Ar toks vertimas teisingas? Turime abu tekstus skaityti kartu; tik tada teisingai suprasime angelų žodžius. Klaidingas būtų aiškinimas, pripažįstantis tik išskirtinį Dievo veikimą, tarsi jis nebūtų pašaukęs žmogaus laisvam meilės atsakui. Tačiau klaidingas būtų ir moralizuojantis aiškinimas, anot kurio, žmogus, taip sakant, pats galėtų save atpirkti savo gera valia. Vienas nuo kito neatsiejami abu dalykai: malonė ir laisvė, Dievo išankstinė meilė, be kurios jo negalėtume mylėti, ir mūsų atsakas, kurio jis laukia, kurio per savo Sūnaus gimimą mūsų tiesiog prašo. Malonės ir laisvės, pašaukimo ir atsako negalime perskirti į dvi atskiras dalis. Abu dalykai neišardomai susipynę. Tad šie žodžiai yra pažadas ir kartu pašaukimas. Dovanodamas savo Sūnų, Dievas mus pralenkė. Dievas mus visados netikėtai pralenkia. Jis nepaliaujamai mūsų ieško, mus kelia, kai tik to prireikia. Jis nepalieka likimo valiai dykroje pasiklydusios avies. Dievo nesustabdo mūsų nuodėmė. Jis vis iš naujo imasi mūsų. Tačiau jis laukia, kad mylėsime kartu su juo. Jis myli mus, kad galėtume tapti asmenimis, mylinčiais kartu su juo, ir per tai žemėje įsivyrautų taika.

Lukas nepasakė, kad angelai giedojo. Jis rašo labai santūriai: dangaus kareivija šlovinė Dievą, sakydama: „Garbė Dievui aukštybėse...“ (Lk 2, 13 ir t.). Tačiau žmonės visada žinojo, kad angelų kalbėjimas kitoks negu žmonių; kad šią džiugios žinios naktį būta giedojimo, kuriuo suspindėjo iškilieji Dievo šlovė. Tad šie angelų giesmė nuo pat pradžių buvo suvokiama kaip iš Dievo kylanti muzika, kaip kvietimas prisijungti prie giesmės kupiniems džiaugsmo dėl to, kad esame mylimi Dievo. *Cantare amantis est*, sako

Augustinas: gieda tas, kuris myli. Taigi angelų giesmė šimtmečių tėkmėje vis iš naujo tapdavo meilės ir džiaugsmo giesme, giesme tų, kurie myli. Šią naktį, pilni dėkingumo, prisijunkime prie šio visų šimtmečių giedojimo, suvienijančio dangų ir žemę, angelus ir žmones. Taip, dėkojame tau už tavo begalinę šlovę. Dėkojame už tavo meilę. Leisk mums vis labiau tapti žmonėmis, mylinčiais kartu su tavimi, ir per tai taikos žmonėmis. Amen.

2010 m. Kalėdų žinia *Urbi et orbi*

„*Verbum caro factum est* – Žodis tapo kūnu“ (Jn 1, 14)

Brangūs broliai ir seserys, girdintys mane Romoje ir visame pasaulyje! Kupinas džiaugsmo, skelbiu jums Kalėdų žinią: Dievas tapo žmogumi ir gyveno tarp mūsų. Dievas nėra tolimas: jis artimas, jis yra „Emanuelis“, Dievas-su-mumis. Jis nėra nepažįstamas, bet turi veidą, Jėzaus veidą.

Tai visada nauja, visada nuostabą kelianti žinia, pranokstanti visas mūsų drąsiausias viltis. Pirmiausia todėl, kad tai ne tik žinia: tai įvykis, vyksmas, kurį Jėzaus Kristaus asmenyje regėjo, girdėjo, lytėjo patikimi liudytojai. Kartu su juo gyvendami, matydami jo darbus ir girdėdami jo žodžius, jie Jėzuje išvelgė Mesiją; o pamatę jį po nukryžiuavimo kaip Prisikėlusįjį, tapo tikri, kad Jis, tikras žmogus, kartu yra tikras Dievas, vienatinis Tėvo Sūnus, pilnas malonės ir tiesos (plg. Jn 1, 14).

„Žodis tapo kūnu.“ Šio apreiškimo akivaizdoje mums dar kartą kyla klausimas: kaip tai įmanoma? Žodis ir kūnas yra dvi priešingos tikrovės: kaip amžinas, visagalis Žodis gali tapti trapiu ir mariu žmogumi? Atsakymas tik vienas: meilė. Kas myli, trokšta dalytis su mylimuoju, būti su juo susivienijęs, o Šventasis Raštas kaip tik pateikia mums didžią Dievo meilės savo tautai, kurios viršūnė yra Jėzus Kristus, istoriją.

Dievas iš tikrųjų nesikeičia: jis ištikimas sau pačiam. Tas, kuris sukūrė pasaulį, yra tas pats, kuris pašaukė Abraomą ir Mozei apreiškė savo vardą: „Aš esu, kuris esu. <...> Dievas Abraomo, Dievas Izaoko ir Dievas Jokūbo <...> gailėstingas ir maloningas Dievas, lėtas pykti, kupinas gerumo ir ištikimybės“ (plg. Iš 3, 14. 15; 34, 6). Dievas nesikeičia, jis nuo amžių ir per amžius yra meilė. Jis, kaip toks, yra Bendrystė, Vienybė Trejybėje, o visi jo darbai ir žodžiai krypta į bendrystę. Įsikūnijimas yra kūrinių viršūnė. Jėzui, žmogumi tapusiam Dievo Sūnui, Tėvo valia ir Šventosios Dvasios veikimu prasidėjus Marijos iščiose, kūrinija pasiekė

savo viršūnė. Visatą tvarkantis pradai, *Logos*, pradėjo egzistuoti pasaulyje, laike ir erdvėje.

„Žodis tapo kūnu.“ Šios tiesos šviesa pasirodo tam, kuris ją priima tikėjimu, nes tai – meilės slėpinys. Tik kas atsiveria meilei, yra apglėbiamas Kalėdų šviesos. Taip buvo Betliejaus naktį, taip yra ir šiandien. Dievo Sūnaus tapimas žmogumi yra įvykis, nutikęs istorijoje, tačiau ją sykiu peržengiantis. Pasaulio naktyje įžiebama nauja šviesa, pasirodanti paprastoms tikėjimo akims, gerai ir nuolankiai, Išganytojo laukiančiai širdžiai. Jei tiesa tebtūtų matematinė formulė, ji tam tikra prasme pirštūsi savaime. Tačiau jei tiesa yra meilė, ji reikalauja tikėjimo, mūsų širdies tariamo „taip“.

O ko iš tiesų ieško mūsų širdis, jei ne tiesos, kuri yra meilė? Vaikas jos ieško savo dažnai nuginkluojančiais ir susimąstyti verčiančiais klausimais; jos ieško jaunuolis, trokštantis atrasti giliąją savo gyvenimo prasmę; jos brandesniais savo gyvenimo metais ieškos vyrai ir moterys, kad ja galėtų vadovautis bei remtis vykdydami šeimos ir darbo pareigas; jos ieško pagyvenę žmonės, kad atbaigtų savo žemiškąją egzistenciją.

„Žodis tapo kūnu.“ Kalėdų žinia yra šviesa ir tautoms, bendram žmonijos keliui. „Emanuelis“, Dievas-su-mumis, atėjo kaip teisingumo ir taikos karalius. Jo karalystė – žinome – nėra iš šio pasaulio, bet svarbesnė už visas šio pasaulio karalystes. Ji kaip žmonijos raugas: jei jo nebūtų, išsektų jėgos, varančios tikrąją plėtrą, – paskata bendradarbiauti bendrajam gėriui, nešališkai tarnaujant artimui, taikiai kovojant dėl teisingumo. Tikėti į Dievą, panorusį pasidalyti mūsų istorija, yra nuolatinis padaršimas įsipareigoti tai istorijai, nepaisant jos viso prieštaravimo. Jis yra vilties pagrindas visiems, kurių kilnumas įžeistas ar pažeistas, nes Jis, kuris gimė Betliejuje, atėjo iš pagrindų išlaisvinti žmones iš bet kurios vergijos.

Kalėdų šviesa iš naujo tesuspindi šalyje, kurioje gimė Jėzus, ir izraeliečiams bei palestiniečiams terodo kelią į teisingą ir taikų bendrabūvį. Paguodos teikianti žinia apie Emanuelio atėjimą tepalengvina mylimų krikščioniškųjų bendruomenių Irake ir visuose Artimuosiuose Rytuose skausmą ir tepaguodžia jas išbandymų laikotarpiu, dovanodama joms jėgų ir ateities vilties bei įkvėpdama tautų atsakinguosius veikliai su jomis solidarizuotis. To paties linkiu ir visiems, kurie Haiityje vis dar kenčia nuo baisaus žemės drebėjimo ir nesenos choleros epidemijos padarinių. Lygiai taip pat neužmirštini ir tie, kurie Kolumbijoje ir Venesueloje, Gvatemaloje ir Kosta Rikoje neseniai patyrė gamtos katastrofas.

Somalyje, Darfūre ir Dramblio Kaulo Krante Išganytojo gimimas teatveria tvarios taikos ir autentiškos

pažangos perspektyvas; teskatina politinį ir socialinį stabilumą Madagaskare; teatneša saugumą ir pagarbą žmogaus teisėms Afganistane ir Pakistane; tepagyvina Nikaragvos ir Kosta Rikos dialogą; teprisideda prie sutaikymo Korėjos pusiasalyje.

Atpirkėjo gimimo šventimas tesustiprina Bažnyčios kontinentinėje Kinijoje tikinčiųjų tikėjimą, kantrybę ir drąsą, kad jie dėl religijos ir sąžinės laisvės apribojimų nenuleistų rankų, bet, ištvėringai likdami ištikimi Kristui ir Bažnyčiai, išlaikytų vilties liepsną. „Dievo sumumis“ meilė tesuteikia ištvėrmės visoms diskriminacijos ir persekiojimo kamuojamoms krikščionių bendruomenėms ir teįkvėpia politinius ir religinius vadovus įsipareigoti visapusiškai gerbti religijos laisvę.

Brangūs broliai ir seserys, „Žodis tapo kūnu“ ir gyvenimo tarp mūsų, tai – Emanuelis, Dievas, kuris arti mūsų. Drauge kontempliuokime šį didį meilės slėpinį, leiskime savo širdį nutvieksti šviesai, kuri švyti Betliejaus grotoje! Visiems linksmų Kalėdų!

Pamokslas per šv. Mišias 2011 m. Viešpaties Apsireiškimo dieną

Brangūs broliai ir seserys!

Per Viešpaties Apsireiškimo iškilmę Bažnyčia toliau kontempliuoja ir švenčia Jėzaus, mūsų Išganytojo, gimimą. Ypač šiandien švente pabrėžiama šio gimimo visuotinė paskirtis ir reikšmė. Tapdamas žmogumi Marijos iščiose, Dievo Sūnus ateina ne tik pas Izraelio tautą, atstovaujama Betliejaus piemenų, bet ir pas visą žmoniją, kuriai atstovauja išminčiai. O būtent per išminčius ir jų kelionę ieškant Mesijo (plg. *Mt 2, 1–12*) Bažnyčia kviečia mus šiandien apmąstyti ir melstis. Per Evangelijos skaitinį girdėjome, kad iš rytų atvykę į Jeruzalę išminčiai klausinėjo: „Kur yra gimusis Žydų karalius? Mes matėme užtekant jo žvaigždę ir atvykome jo pagarbinti“ (2 eil.). Kas tie asmenys ir kas ta žvaigždė? Jie tikriausiai buvo išmintingi vyrai, tiriantys dangų, tačiau ne tam, kad iš žvaigždžių skaitytų ateitį ir galbūt už tai gautų atlygį; šie žmonės veikiau „ieškojo“ kažko didesnio. Ieškojo šviesos, parodančios kelią, kuriuo gyvenime reikėtų eiti. Jie žinojo, kad kūrinyje egzistuoja tai, ką galima pavadinti Dievo „parašu“, kurį žmonės gali ar bent turi pamėginti aptikti bei iššifruoti. Geriausias būdas, kaip geriau pažinti tuos išminčius bei jų troškimą būti vedamiems Dievo ženkle, yra stabtelėti ir apmąstyti, ką jie savo kelyje į didį Jeruzalės miestą surado.

Iš pradžių jie sutiko karalių Erodą. Tasai, žinoma, kūdikiu, apie kurį kalbėjo išminčiai, buvo suinteresuotas, tačiau ne kad jį garbintų, kaip norėjo apsimesti, bet kad sunaikintų. Erodas yra galios žmogus, kitame tematantis varžova, su kuriuo reikia grumtis. Gerai apmąščius, jam varžovas atrodo galiausiai ir Dievas, itin pavojingas varžovas, norintis atimti iš žmonių gyvybinę erdvę, autonomiją ir galią, varžovas, nurodinėjantis, koku gyvenimo keliu sukti, ir neleidžiantis daryti visko, ko nori. Iš savo Šventojo Rašto žinovų Erodas išgirdo žodžius iš pranašo Michėjo knygos (5, 1), tačiau jo mintys sukasi tik apie sostą. Todėl būtina užtemdyti patį Dievą, o žmones sumenkinti iki paprastų figūrų, kurias didelės galios šachmatų lentoje galima stumdyti kaip nori. Erodas yra mums nesimpatiškas ir instinktyviai dėl savo žiaurumo neigiamai vertinamas asmuo. Tačiau savęs turėtume paklausti: ar nesame kažkiek panašūs į Erodą? Ar mes į Dievą kartais nežiūrime kaip į varžovą? Ar nesame akli jo ženklams ir kurti jo žodžiams, manydami, kad jis susiaurina mūsų gyvenimą ir neleidžia disponuoti savo egzistencija kaip patinka? Brangūs broliai ir seserys, jei taip žvelgiame į Dievą, galiausiai būsime nepatenkinti ir nelaimingi, nes nesileidžiame būti vedami to, kuris yra visų daiktų pagrindas. Iš savo proto ir širdies turime išrauti mintį apie varžovą, įsivaizdavimą, kad, suteikdami Dievui erdvės, apribojame patys save. Turime atsiverti tikrybei, kad Dievas yra visagalė meilė, kuri nieko neatima, niekam negrasina, bet, priešingai, vienintelė suteikia galimybę pilnatviškai gyventi ir patirti tikrąjį džiaugsmą.

Išminčiai paskui sutinka mokslininkus, teologus, žinovus, gerai išmanančius Šventąjį Raštą, susipažinusius su įvairiais aiškinimais, galinčius iš atminties cituoti visas ištraukas, taigi naudingus kiekvienam, norinčiam eiti Dievo keliais. Tačiau, pasak Augustino, norėdami kitus vesti, rodyti kitiems kelią, jie patys nekeliauja, neišsijudina. Jiems Šventasis Raštas yra savotiškas atlasas, skaitomas iš smalsumo, studijuotinų ir mokslingai aptartinų žodžių bei sąvokų sancaupa. Tačiau ir čia turėtume vėl paklausti: ar ir mes nejaučiame pagundos laikyti Šventąjį Raštą, tą turtingą ir gyvą Bažnyčios tikėjimo lobį, veikiau specialistų studijų ir diskusijų objektu? Kaip jau minėjau apaštališkajame laiške *Verbum Domini*, manau, kad mes vis iš naujo turėtume būti uoliai pasirengę Biblijos žodį Bažnyčios gyvosios tradicijos šviesoje (18) laikyti tiesa, pasakančia mums, kas yra žmogus ir kaip jis gali visapusiškai išsiskleisti, tiesa, kuri yra kelias, kuriuo kartu su kitais kasdien turime eiti, jei savo gyvenimą norime statydinti ant uolos, o ne ant smėlio.

O dabar prieiname prie žvaigždės. Kas ta žvaigždė, paskui kurią sekė išminčiai? Klausimas, kas ta žvaigždė, astronomams buvo svarbus, sukėlė daug debatų. Pavyzdžiui, Kepleris manė, jog tai „nova“ ar netgi „supernova“,

taigi viena iš žvaigždžių, skleidžiančių silpną šviesą, tačiau staiga ir netikėtai galinčių galingai susprogti ir nepaprastai sušvisti. Tai įdomūs klausimai, tačiau jie mūsų neatveda prie esmės, įgalinančios suprasti tą žvaigždę. Turime pradėti nuo to, kad išminčiai ieškojo Dievo pėdsakų, mėgino perskaityti Dievo „parašą“ kūrinijoje, žinojo, kad „dangūs apskatinėja Dievo garbę“ (Ps 19, 2), buvo tikri, jog Dievas apsireiškia per kūriniją. Tačiau, būdami išminčiai, jie žinojo, kad Dievą išvysti galima ne pro teleskopą, bet skvarbiomis proto akimis ieškant tikrovės galutinės prasmės ir tikėjimo sužadintu Dievo troškimu, kad jį galima surasti, negana to, gali būti, jog Dievas yra arti mūsų. Visata atsirado ne atsitiktinai, kaip kai kas nori mus įtikinti. Pažvelgę giliau, pamatysime nepakartojamą gelmę – Kūrėjo išmintį, neišsemiamą Dievo fantaziją, begalinę meilę mums. Neturėtume leisti, kad dvasiškai susiaurintų teorijos, prasiskverbiančios tik ligi tam tikro taško, niekaip nekonkuruojančios su tikėjimu ir nepaaiškinančios tikrovės galutinės prasmės. Pasaulio grožyje, jo slėpinyje, didybėje ir racionalume išvelgiame amžinąjį racionalumą ir negalime nebūti nukreipti į amžinąjį Dievą, dangaus ir žemės Kūrėją. Žvelgdami ta kryptimi išvysime, kad tas, kuris sukūrė pasaulį, ir tas, kuris gimė Betliejuje, edžiose ir pasiliko tarp mūsų Eucharistijoje, yra vienas ir tas pats mus kviečiantis, mus mylintis ir mus į amžinąjį gyvenimą nuvesti trokštantis Dievas.

Erodas, Rašto žinovai, žvaigždė. Tačiau pasekime Jeruzalę pasiekusių išminčių keliu. Virš didmiesčio žvaigždė išnyksta – ji nebematoma. Ką tai reiškia? Ir čia reikia žvelgti giliau. Išminčiai ieškojo naujojo karaliaus rūmuose, tačiau nustebę turėjo konstatuoti, jog jo toje galios ir kultūros vietoje nėra, nors ten buvo aprūpinti puikiausia informacija apie jį. Jiems teko konstatuoti, kad galia – taip pat ir žinojimo – kartais gali užtvirti kelią susitikti su ieškamu kūdikiu. Žvaigždei paskui nuvedus juos į Betliejų, išminčiai atranda pasaulio karalių tarp vargšų, tarp mažutėlių. Dievo kriterijai kitokie negu žmonių. Dievas šiame pasaulyje rodosi ne galia, bet nusižeminusia meile, prašančia mūsų laisvės įsileisti, kad galėtų mus perkeisti ir padaryti gebančius pasiekti tą, kuris yra Meilė. Tačiau ir mūsų padėtis ne kitokia negu ano meto išminčių. Jei savęs paklaustume, kaip Dievas turėtų išgelbėti pasaulį, tikriausiai atsakytume: parodydamas savo galią ir suteikdamas pasauliui teisingesnę ekonomikos sistemą, kur kiekvienas turėtų tai, ko nori! Tačiau iš tikrųjų tai žmogų prievartautų – atimtų iš jo pamatinius jam būdingus elementus. Juk tada nebūtų atsiklausta nei mūsų laisvės, nei meilės. Ne, Dievo galia pasirodo kitaip: Betliejuje, kur atrandame tariamą meilės bejėgystę. Štai ten turime eiti ir vėl išvysime žvaigždę.

Taip istorijoje apie išminčius aikštėn iškyla paskutinis svarbus elementas: stebint gamtą nueinama geroka at-

karpa Dievo link, tačiau kūrinijos kalba nesuteikia galutinės šviesos. Galiausiai išminčiams prireikė išgirsti Dievo žodį – tik jis jiems galėjo parodyti kelią. Dievo žodis yra tikroji žvaigždė, nepatikimos žmogaus kalbos verpetuose siūlantys dieviškosios tiesos šviesą. Brangūs broliai ir seserys, leiskimės būti vedami tos

žvaigždės, sekime ją savo gyvenime, eikime kartu su Bažnyčia, kur Žodis išskleidė savo palapinę. Mūsų kelias tada visada bus apšviestas šviesos, kurios niekas kitas mums dovanoti negali. Taip ir kitiems galėsime tapti žvaigždėmis, tos šviesos, kuria Kristus suspindo virš mūsų, atspindžiu. Amen.

Tarptautinė ekumeninė konferencija „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“

Sausio 10 d. Kaune, arkivyskupijos konferencijų salėje, vyko unikali Lietuvos Bažnyčios istorijoje tarptautinė ekumeninė konferencija „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“, kurią drauge organizavo Lietuvos Vyskupų Konferencija ir Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyrius. Pranešimus skaitė šios konferencijos iniciatoriai – Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus pirmininkas, Volokolamsko metropolitas Hilarionas ir LVK pirmininkas, Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Pranešimus skaityti taip pat buvo pakviesti Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas dr. Mindaugas Sabutis ir VDU KTF Santuokos ir šeimos studijų centro direktorius kun. prof. dr. Andrius Narbekovas.

Spaudos konferencija Kauno kurijoje prasidėjęs renginys, po sveikinimo kalbų ir perskaitytų pranešimų baigėsi paskelbtu bendru Lietuvos Katalikų, Rusų Stačiatikių ir Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčių komunikatu.

Renginys sulaukė didžiulio susidomėjimo – jo dalyviai vos tilpo erdvoje arkivyskupijos konferencijų salėje. Dalyvavo Lietuvos vyskupai, grupė LR Seimo ir Vyriausybės narių, Kauno universitetų rektoriai, Kauno miesto vadovai, įvairių konfesijų dvasininkai, vienuoliai, taip pat daug jaunų žmonių, šeimų, mokytojų, įvairių institucijų bei organizacijų atstovai.

Spaudos konferencijoje arkiv. S. Tamkevičius pasidalijo šio ekumeninio sumanymo, kilusio 2010 m. balandį jam lankantis Maskvoje, priešistore ir pasidžiaugė, kad aktuali bei šiandienos tikrovėje dažnai skaudi šeimos tema gali tapti vienijančia skirtingų konfesijų krikščionis. Pasak arkivyskupo, trumpa konferencija nepajėgi išnagrinėti visų šios temos aspektų, tačiau renginys svarbus Bažnyčios istorijoje tuo, kad ir Bažnyčiai, ir visuomenei aktualūs klausimai svarstomi kartu tokiu aukštu lygiu. Pasak metropolito Hilariono, konferencijos sumanymas, kilęs iš bendrų kontaktų, atskleidžia sutampantį požiūrį į šeimos klausimą, jos šiuolaikines problemas –

demografinę ir apskritai vertybių krizę. „Europos krikščionims atėjo laikas pasipriešinti pavojingoms tendencijoms ir kalbėti apie tai, kas amžina“, – sakė metropolitas Hilarionas, išreiškdamas viltį, jog ir toliau bus rengiami tokio pobūdžio susitikimai. Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas dr. M. Sabutis pabrėžė, jog šeima – tai pagrindas auginant laisvą žmogų, o Bažnyčios misija – būti pranašišku balsu, be kompromisų visuomenėje kalbant tai, kas yra tiesa.

Pirmasis konferenciją pasveikinęs apaštališkasis nuncijus Baltijos šalyse arkivyskupas Luigi Bonazzi perdavė Šventojo Sosto žinią, kad ši konferencija vertinama kaip labai svarbus, didelės evangelizacinės bei ekumeninės reikšmės įvykis. Buvo perskaityti Popiežiškosios šeimos tarybos pirmininko kardinolo Ennio Antonelli ir Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininko kardinolo Kurto Kocho sveikinimo laiškai. Apaštališkasis nuncijus savo ruožtu palinkėjo šios konferencijos darbu žiebtį šviesą šeimose ir saugoti, kad ji liepsnotų.

Renginio organizatorius bei dalyvius sveikinęs LR Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkas dr. Rimantas Jonas Dagys pasidžiaugė Lietuvoje priimta Valskybine šeimos politikos koncepcija bei praėjusį rudenį pasirašytu Nacionaliniu susitarimu dėl šeimai palankios aplinkos kūrimo, pristatydamas tai kaip ilgo ir kruopštaus darbo rezultatą, pasiektą kartu su visuomeninėmis organizacijomis, aktyviai talkinant ir Bažnyčiai.

Ypatingą sveikinimo žodį tarė Kauno m. savivaldybės meras Andrius Kupčinskas. Jis atkreipė dėmesį, jog šios konferencijos laikas sutampa su tragiškosios Sausio 13-osios paminėjimo savaite, o metropolitas Hilarionas, prieš 20 metų tarnaudamas Kaune, stačiatikių Apreiškimo Švč. M. Marijai katedroje, savo kalba per televiziją kreipdamasis į sovietų armiją, pasak mero, „nuveikė išties šventą darbą, kad vieni nepadarytų nuodėmės praliedami kraują, o kiti kad nebūtų praudyti“. Aidint padėkos plojimams, už Nepriklausomybės siekio palaikymą bei dvasinę tarnystę metropolitui Hilarionui buvo įteiktas padėkos ženklas – pasidabruotas Kauno burmistro J. Vileišio medalis.

Paskui metropolitas Hilarionas perskaitė pirmąjį konferencijos pranešimą „Turėti ar būti? Seksualinės revoliucijos įtaka dorovinio klimato ir socialinių-ekonominių santykių šiuolaikiniame pasaulyje pasikeitimui“. Jame perdėtas šiuolaikinės visuomenės dėmesys žmogaus seksualumui, jo eksploatavimas rinkoje, pavertimas komercijos objektu apibūdintas kaip visiškai nederantis su Bažnyčios požiūriu, seksualumą išskirtinai siejančiu tik su santuokiniu vyro ir moters ryšiu. Pasak stačiatikių ganytojo, šiuolaikiniam žmogui labiau rūpi turėti, pasyviai kaupti, vartoti, naudotis, ir net artimieji jam tampa kliūtimi malonumams patirti, o nesveikas individualizmas tapo išskirtiniu epochos bruožu. Sukritikavęs nūdien ypač išplitusį, sisteminių, seksualinį žmogaus išnaudojimą, dvasininkas perspėjo apie jo vykdytojų įtakingumą aukščiausiuose visuomenės sluoksniuose, netgi parlamentinėse ir vyriausybinese struktūrose; be to, akivaizdu, jog garsiai ginamos „asmens teisės ir laisvės“ bus plečiamos siaurinant žmogaus elgesio visuomenėje dorovines normas, išstumiant krikščioniškosios etikos įtaką įvairiose gyvenimo srityse. Šių iššūkių akivaizdoje, metropolito Hilariono žodžiais tariant, krikščioniškos bendruomenės neturi pataikauti liberalioms tendencijoms dorovės srityje, bet sutelktomis pastangomis, kaip broliai ir seserys Kristuje, ginti krikščionišką dorą, tradicinę santuokos ir šeimos sampratą, o per tai – ir patį žmonijos likimą.

Arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius pranešime „Lietuvos Katalikų Bažnyčios atsakas į iššūkius šeimai“ apžvelgė šiuolaikinės šeimos deformacijas, grėsmingas pačiai šeimai, tautai, Bažnyčiai ir valstybei. Tai skyrybos, santuokos atsisakymas ir kohabitacijų daugėjimas, gimtamumo mažėjimas. Pasak arkivyskupo, šios grėsmės, remiantis pateiktais statistikos duomenimis ir mokslininkų išvadomis, yra viena su kita glaudžiai susijusios ir viena iš kitos nuosekliai kylančios. Pavojingą šeimos ir visuomenės degradaciją pirmiausia nulėmė vertybių krizė, neteisinga žmogaus laisvės, lytiškumo, meilės samprata, iškreiptas požiūris į žmogaus kūniškumą. Kaip Bažnyčios atsaką arkivyskupas apibūdino jos ilgalaikes pastangas rengti jaunimą šeimai ir Santuokos sakramentui, palaikyti šeimas per 56 Lietuvoje veikiančius šeimos centrus, puoselėti įvairias iniciatyvas gyvybės apsaugos srityje ir kt. Pranešimo pabaigoje buvo padrasintos šeimos priimtą Kristų, Bažnyčios mokymą apie santuokos šventumą ir kūdikius kaip Dievo dovaną. Arkivyskupas išreiškė tolesnio krikščioniškųjų konfesijų bendradarbiavimo lūkestį nūdien kylant didelių iššūkių esminėms krikščioniškoms vertybėms ir pačiai krikščionybei.

Pranešime „Šeimos sampratos iššūkiai šiuolaikinei liuteronųbei“ dr. vyskupas M. Sabutis kėlė klausimą, kas yra ir bus vertybių šaltinis visuomenėje, jei religija

bei krikščionybė apskritai išstumiami iš Vakarų visuomenės viešojo gyvenimo. Vyskupas aptarė pavojingą transmodernizmo tendenciją, kai lieka nebeaišku, kas nustatinės vertybinius kriterijus, kad būtų „teisingai“ gyvenama pagal nustatytas, iš esmės krikščionybei neprieštaraujančias ekologijos, altruizmo, socialinio optimizmo ir kt. paradigmas. Pranešime kalbėta apie dalies liuteroniškųjų bažnyčių kapituliaciją sekuliarizmo atžvilgiu, pabrėžta, jog liuteroniškame mokyje šeima taip pat yra kilniausias krikščionio pašaukimas, tad Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčia drauge su didele dalimi kitų pasaulio liuteronų bažnyčių palaiko ir palaikys visas įmanomas šeimos išsaugojimo ir tiesos išlaikymo visuomenėje iniciatyvas.

VDU Santuokos ir šeimos studijų direktorius kun. prof. dr. Andrius Narbekovas pranešime „Jaunimo rengimas šeimai: sukurti pagal Dievo paveikslą“ pabrėžė šio rengimo atspirties tašką – požiūrį į žmogų kaip į kūno ir sielos vienovę, unikalų, orų Dievo kūrinį, kurio jokiomis aplinkybėmis negalima naudoti kaip daikto. „Mūsų pareiga – mokyti vaikus būti žmonėmis, tapti protingiems ir laisviems, saugoti žmogiškąjį orumą“, – sakė kun. dr. A. Narbekovas. Pranešime išsamiai aptarta, kas būdinga agresyviams, su kontracepcijos socialiniu marketingu glaudžiai susietam jaunimo lytiniam švietimui, esmiškai besiskiriančiam nuo lytinio ugdymo, grindžiamo visiškai kitokia žmogaus samprata ir pasaulėžiūra. Buvo pabrėžtos nuolatinės, sunkios katalikų tėvų, gydytojų, mokytojų, Bažnyčios pastangos užkirsti kelią jaunimo sąmonę ir vertybes iškreipiančioms programoms bei sumanymams.

Apibendrinamas konferencijos darbą ir dėkodamas šios neeilinės iniciatyvos palaikytojui metropolitui Hilarionui bei jai pritarusiems Lietuvos vyskupams, visiems pranešėjams, rengėjams, talkininkams, dalyviams, arkiv. S. Tamkevičius, be kita ko, pastebėjo, jog tik ką girdėtuose pranešimuose buvo matyti, kokia nuožmi kova vyksta prieš žmogų ir už žmogų – tarp tų, kurie suinteresuoti vien pinigais, ir tų, kuriems rūpi Lietuva, krikščioniškosios vertybės. Pasak ganytojo, ir šiandien, panašiai kaip atmintinomis Sausio 13-osios dienomis, reikia barikadų – priimtą atsakomybės; be jos beprasmės būtų ir tos barikados, kuriomis anksčiau buvo ginama laisvė.

Konferencijos pabaigoje trijų dalyvavusių krikščioniškųjų Bažnyčių atstovai – katalikai, ortodoksai ir evangelikai liuteronai – priėmė bendrą komunikatą, iškėlusį santuoka grįstą šeimą kaip valstybės ir Bažnyčios gyvenimo pamatą bei išreiškusį krikščioniškųjų konfesijų bendradarbiavimo svarbą ginant žmogaus gyvybę bei šeimą ir joms priklausantį orumą.

Konferenciją vedė Kauno arkivyskupijos kurijos kancleris mons. Adolfas Grušas ir LVK sekretorius kun. Ričardas Doveika. Renginio dalyviams neseniai švęstų šv. Kalėdų džiaugsmą keliomis giesmėmis priminė Kauno „Vyturio“ katalikiškosios vidurinės mokyklos moksleivių choras. Naujojoje Kauno arkivyskupijos svetainėje pirmą kartą buvo galima stebėti tiesioginę vaizdo transliaciją internetu iš konferencijų salės. Šią transliaciją rengė Katalikų interneto tarnyba. Konferencijos darbą transliavo ir *Marijos radijas*.

Beje, duodamas interviu šiam radijui, metropolitas Hilarionas pabrėžė, kad demografinės situacijos pagerėjimas neįmanomas vien Bažnyčios arba vien valstybės

jėgomis ir ragino mobilizuoti visas sveikas visuomenės jėgas gelbėjant šeimą. Jis akino Bažnyčios ir valstybės sutelktinėmis pastangomis daryti įtaką – laikantis žodžio laisvės principo, vykdyti dorinę kontrolę masinės informacijos priemonėms, per kurias žmonėms perduodama „iš esmės savižudiška ideologija, atimanti iš žmonių visavertę šeimyninę laimę“. Metropolitas Hilarionas apgailestavo, kad Rusijos Federacijos mokyklose dorinio ugdymo ir tikybos pamokos nėra įtrauktos į mokymo programas visos šalies mastu, kaip tai vykdoma Lietuvoje jau du dešimtmečius. Jis išreiškė viltį kitą panašią konferenciją surengti Rusijoje ir skirti ją religinio ugdymo temai, dalijantis Lietuvos Katalikų Bažnyčios patirtimi šioje srityje.

-kait, kl-

Tarptautinės ekumeninės konferencijos „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“ komunikatas

Kaunas, 2011 m. sausio 10 d.

Mes, Rusų Stačiatikių, Lietuvos Katalikų ir Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčių atstovai, susirinkę Kaune konferencijoje „Krikščionys iššūkių šeimai akivaizdoje“ ir įvertinę dabarties pavojus šeimos institutui, remdamiesi Kristaus Evangelija ir gilia krikščioniška tradicija, pareiškiame:

Santuokos pagrindu sukurta šeima yra Bažnyčios ir Valstybės pamatas. Tik santuoka grindžiamoje šeimoje yra ta terpė, kurioje žmogus gali būti oriai pradėtas, gimti, bręsti ir tobulėti. Tačiau šiai šeimos misijai šiaandien trukdo klaidingas laisvės suvokimas, leidžiantis santuoka grįstai šeimai prilyginti kitas „sajungas“, bendrą sugyvenimą ar partnerystę.

Mes, krikščioniškų konfesijų atstovai, tvirtai giname prigimtinių šeimos tapatumą ir raginame visus žmones, krikščionis ir nekrikščionis, išmintingai naudotis žmogui Dievo duota laisve.

Krikščioniškų šeimų indėlis į bendrąją tautų, valstybių ir ypač Europos gyvenimą yra nenuginčijamai esminis. Pačios Europos kultūros šaknys yra esmiškai susijusios ir išaugančios iš krikščionybės.

Todėl mes, krikščioniškų Bažnyčių atstovai, dar kartą vieningu tikėjimo balsu kviečiame įsiklausyti į gerąją žinią apie Kūrėjo įsteigtą ir pasauliui apreikštą šeimą ir santuoką. Šiandieninių iššūkių akivaizdoje krikščioniškos šeimos turi ir toliau būti visos Europos civilizacijos viltimi ir garantu. Tam būtinas visų konfesijų tikinčiųjų ir geros valios žmonių asmeninis indėlis ginant gyvybę nuo prasidėjimo akimirkos iki natūralios mirties; sergant, palaikant bei puoselėjant šeimai palankios kultūros tradicijas, santuokos neišardomumą, sutuoktinių ištikimybės būtinumą; sykiu pabrėžiant vaikų auklėjimo šeimoje bei tėvų neatimamos pirmutinės teisės į vaikų lytinį ugdymą svarbą; aktyvų dalyvavimą kuriant šeimai palankius įstatymus, besiremančius šeimos prigimtinė savastimi ir skiepijant visuomenėje šeimos pašaukimo didybę ir grožį.

Dabartinis postmodernus pasaulis yra kupinas pavojingų iššūkių Evangelija ir žmogiškosiomis vertybėmis grindžiamam gyvenimui: ypač stipriai šeimos pamatus griaua bandymai legalizuoti homoseksualias partnerystes, abortų praktika, dirbtinis apvaisinimas mėgintuvėlyje, sukuriant perteklinius embrionus bei panaudojant „donorų“ lytines ląsteles, taip pat eutanazijos taikymas. Todėl manome, kad visų krikščioniškų konfesijų bendradarbiavimas yra labai svarbus ginant žmogaus gyvybę bei šeimą ir joms priklausantį orumą. Mes esame pasirengę ištiesti bendradarbiavimo ranką visiems broliams ir sesėms Kristuje, jaučiantiems tokį patį rūpestį dėl žmogaus gyvybės ir šeimos orumo išsaugojimo, dėl krikščionybės ir viso pasaulio likimo.

Popiežiškosios šeimos tarybos pirmininko kardinolo Ennio Antonelli sveikinimas

Vatikanas, 2011 m. sausio 1 d.

Džiaugiuosi, galėdamas pasveikinti konferenciją tema „Krikščionys iššūkio šeimai akivaizdoje“, kurią Kaune surengė Lietuvos vyskupai ir Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyrius. Tai gražus ir svarbus įvykis, nes juo išreiškiamas katalikų ir ortodoksų bendradarbiavimas palaikant šeimą, gyvybinę Bažnyčios ir civilinės visuomenės ląstelę.

Šiandien Europoje vyksta greitų ir gilių pasikeitimų procesas, kuris, žinoma, turi daug teigiamų elementų, bet drauge ir svarbių neigiamų aspektų. Visų pirma nerimą kelia nukrikščioninimo fenomenas: mažas sekmadienio Mišių lankomumas; nuomonė, kad religija mažai reikšminga gyvenime; Bažnyčia kaltinama antimoderniškumu, laikoma pažangos ir laisvės priešė; tikėjimo supasaulietinimas ir nusavinimas; reliatyvistinė ir laisvamaniška mąstysena; individo teisių ir troškimų reikalavimas; momentinių malonumų ir naudos ieškojimas; naudojimasis medžiaginėmis gėrybėmis ir praeinančiomis patirtimis. Drauge su krikščioniškojo gyvenimo krize žengia ir šeimos krizė: skyrybos, šeimos su vienu iš tėvų, iširusios šeimos, faktiniai sugyventiniai, homoseksualinės sąjungos, didelis vienišų asmenų procentas, priešiškus gimstamumui, skubus auklėjimo poreikis. Savo ruožtu šeimos krizė stipriai sąveikauja su civilinės visuomenės krize: įsitikinimų ir bendrų vertybių trūkumas, bendrojo gėrio nuvertinimas, egoistinių ir pavienių interesų konfliktas, socialinės doros nepakankamumas, vilties ir ilgalaikių projektų stoka, greitas gyventojų senėjimas su numatomais ekonominiais ir socialiniais pokyčiais. Apibendrinant galima pasakyti, kad europiniame kontekste pervertinamas individas, tarsi jam pakaktų jo paties ir jis galėtų laimingai gyventi be pastovių ryšių, tuo pakenkiant religinei, šeimos ir socialinei priklausomybei.

Tokia situacija mums kelia didelį susirūpinimą. Šeima yra pirmoji meilės, asmeninių ir socialinių dorybių, krikščioniškojo tikėjimo mokykla. Skubiai būtina skatinti pavyzdingas šeimas, gaivinamas maldos, suvienytas tarpusavio meilės, atviras visiems meile, besidžiaugiančias gyvenimu ir galimybe dovanoti gyvybę, kreipiančias didesnę dėmesį į santykių kokybę, negu į pajamų ir išlaidų kiekybę; šeimas, kurios savo buvimu ir veikla sugeba humanizuoti ir evangelizuoti aplinką. Todėl reikia rūpintis rimtu jaunimo rengimu santuokai, lydėti sutuoktinius po santuokos, organizuoti

šeimų susitikimus, drašinti tiek formacija, tiek apaštalavimu užsiimančias, tiek siekiančias įsipareigoti civilinėje srityje, ginant šeimos teises, šeimų asociacijas. Jei norime nušviesti ir sušildyti naktį, visų pirmiausia reikia užžiebtį ir palaikyti degančią liepsną.

Didžiausias Jėzaus troškimas yra tai, kad mes, krikščionys, gyventume tarpusavio meile iki tobulybės, kol tapsime Jame viena. „Aš jums duodu naują įsakymą: kad jūs vienas kitą mylėtumėte. Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (Jn 13, 34–35). „Kad visi būtų viena... kad pasaulis įtikėtų, jog tu esi mane siuntęs“ (Jn 17, 21). Nieko nėra svarbiau pasaulio evangelizacijai už vienybę meilėje. Todėl labai svarbus ir reikšmingas broliškas katalikų ir ortodoksų bendradarbiavimas paremiant šeimą. Vienybė meilėje, kiek ji yra išgyvenama Bažnyčios ir krikščioniškos šeimos, parodo Jėzaus buvimą, nes tarpusavio meilė dar iki tol, kol tapo jo įsakymu, yra jo dovana, jo Šventosios Dvasios vaisius. Savo ruožtu gyvas ir matomas Jėzaus buvimas per priimtą ir parodytą jo meilę, patraukia žmones, juos kreipia į Dievą ir parengia amžinajam gyvenimui. „Mūsų laikmečio žmonės, – rašė Jonas Paulius II, – gal ne visuomet sąmoningai, prašo šiandienos krikščionių ne vien kalbėti apie Kristų, bet tam tikra prasme leisti jiems jį pamatyti“ (NMI 17).

Šioje bendravimo ir evangelizacijos perspektyvoje matau Kauno ekumeninę konferenciją šeimos klausimais. Meldžiu Viešpatį, kad per Šventosios Dvasios malonę ji duotų gausių vaisių. Broliškai sveikinu visus dalyvius ir linkiu laimingų Naujųjų metų.

Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos pirmininko kardinolo Kurto Kocho sveikinimas

Vatikanas, 2011 m. sausio 4 d.

Jūsų Ekscelencija,

labai džiaugiuosi, galėdamas pasveikinti Jus bei kitus garbingus pranešėjus, Jo Eminenciją metropolitą Hilarioną, Jo Ekscelenciją vyskupą Mindaugą Sabutį, gerbiamą profesorių Andrių Narbekovą ir visus tarptautinės ekumeninės konferencijos tema „Krikščionys iššūkio šeimai akivaizdoje“, kurią organizavo Lietuvos Vyskupų Konferencija drauge su Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriumi, dalyvius. Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos ir savo paties vardu siunčiu pačius šilčiausius sveikinimus Kristuje.

Tik prieš kelias dienas šventėme Kalėdų šventes, kurių metu kontempliavome mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus Įsikūnijimo slėpinį. Jo žmonijos išgelbėjimo plane pats Dievas tapo žmogumi, gimė iš Mergelės Marijos ir augo, apsuptas savo motinos ir Juozapo meilinga globa. Kaip neseniai kalbėjo popiežius Benediktas XVI, „Šventoji Šeima, žinoma, yra vienintelė ir nepakartojama, tačiau tuo pat metu ji yra pavyzdys kiekvienai šeimai, nes Jėzus, tikras žmogus, nusprendė gimti žmonių šeimoje ir tai įvykdė. Jis palaimino ir pašventino šią instituciją.“

Įkvėpti Šventosios Šeimos meilės ir išipareigojimo gyvenimui pavyzdžio, visų Bažnyčių ir bažnytinių bendruomenių krikščionys šiandien yra raginami drauge atsiliiepti į šiuolaikinius šeimų sutinkamus iššūkius. Šeimos, kaip visuomenės branduolio, ir fundamentaliųjų vertybių, tokių, kaip žmogaus gyvybės apsauga ir tinkamas vaikų auklėjimas, gynimas yra tos sritys,

kuriose bendradarbiavimas tampa ilgalaikiu prioritetu ir kuriose jau dabar įmanoma pasiūlyti bendrą liudijimą ir imtis bendrų iniciatyvų.

Todėl aš jaučiuosi labai padrasintas šio nepaprasto pavyzdinio renginio, kurį organizavo Lietuvos Vyskupų Konferencija ir Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyrius. Esu tikras, kad ši konferencija sustiprins ryšius tarp Lietuvos krikščionių ir įkvėps naujiems postūmiams kelionei krikščionių vienybės link, ištikimai atsiliepiant į mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus norą.

Jūsų Ekscelencijai ir visiems dalyviams siunčiu savo geriausius ir šilčiausius linkėjimus, kad ši tarptautinė ekumeninė konferencija praeitų sėkmingai, ir užtikrinu, kad meldžiuosi, prašydamas Viešpatį daug palaimos, idant galėtumėte patirti broliško gyvenimo tikėjime džiaugsmą.

Nuoširdžiai Jūsų Kristuje

Maskvos Patriarchato Išorinių Bažnyčios ryšių skyriaus pirmininkas, Volokolamsko metropolitas
Hilarionas

„Turėti ar būti“

Seksualinės revoliucijos įtaka dorovinio klimato ir socialinių-ekonominių santykių šiuolaikiniame pasaulyje pasikeitimui

Šiuolaikinėje visuomenėje lytinio gyvenimo klausimams skiriamas padidintas dėmesys. Laikomasi nuomonės, kad seksualinė sfera yra vos ne svarbiausia visame žmogaus gyvenime. Neretai tenka girdėti, kad vyras ir moteris neva turi kurti šeimą, remdamiesi vadinamuoju „lytiniu suderinamumu“ – sąvoka, kurią suinteresuoti sluoksniai sukūrė dirbtinai, siekdami komercinių tikslų. Apskritai žmogaus seksualumas ir aplink jį kuriamas ažiotažas jau seniai tapo komercializacijos objektu ir paklausia preke globalinėje vartojimo rinkoje.

Šiandien būtent rinka aktyviausiai eksploatuoja žmogišką seksualumą, palaikydama padidintą domėjimąsi juo, vaikantis pelno. Visiškai akivaizdu, kad rinkos ekonomikos nuolatinio augimo koncepcija susipriešina su tradicine tvarka, suformuota remiantis religine pasaulėžiūra ir jos nustatytais lyčių tarpusavio santykiais. Iš Bažnyčios matymo taško žmogiškasis seksualumas turi būti realizuojamas išskirtinai tik santuoki-

niame vyro ir moters ryšyje, sąjungoje, kurios vienas pagrindinių tikslų yra vaikų gimdymas. Bet kokie seksualumo pasireiškimai ne santuokoje krikščioniškuoju požiūriu yra nedorovingi, nes dorovingas gyvenimas suponuoja skaitstų elgesį, savitvardą bei santūrumą.

Mes gyvename visuomenėje, pagrįstoje nuolatinio ekonomikos augimo koncepcija. Šios koncepcijos kūrėjai ir skelbėjai mėgina pristatyti ją kaip panacėją visoms egzistuojančioms problemoms spręsti. Tačiau visiškai akivaizdu, kad rinkos ekonomika negali vystytis iki begalybės. Prekių ir paslaugų rinka šiuolaikinėje europinėje visuomenėje yra perpildyta, o jai būtina nuolatinė plėtra. Visur pastebime, kad rinka mėgina skverbtis į tokias, lig šiol nepavaldžiomis jai laikytas sritis, kaip tikėjimas, kultūra, moralė, patriotiniai jausmai. Dabartinėmis sąlygomis rinka siekia viską paversti preke, kurią galima parduoti, arba panaudoti kaip vartojimo troškulio stimuliavimo priemonę. Pasitelkdamas reklamą, komercinės organizacijos mėgina išprovokuoti vartotojų besotiškumą ir įsivaizduojamą siekį „atitikti lygį“. Kitais žodžiais tariant, šiuolaikiniame pasaulyje vyksta dviejų Ericho Fromo paradigmu, kaip antai, „būti“ ir „turėti“, susidūrimas.

Žvelgiant iš tradicinės krikščioniškos pasaulėžiūros taško, žmogus yra Dievo pakviestas į savęs atidavimą ir savęs apribojimą. Apaštalo Pauliaus žodžiais tariant, *visas įstatymas telpa viename sakinyje: „Mylėk savo artimą, kaip save patį“* (Gal 5, 14). O juk meilė artimui neįmanoma

be savęs paaukojimo, kuriame slypi tikroji asmenybės savirealizacija, t. y. tikroji būtis krikščioniškąja prasme. Dievas yra Tikroji Būtis būtent todėl, kad Jis yra *Meilė* (1 Jn 4, 8), nes duoda gyvybę viskam, kas tik yra, palaiko ir stiprina savo kūriniją, dovanoja jai savo meilę. Kristuje išsipildęs žmonių giminės Atpirkimo slėpinys iki galo parodė tą dieviškąją meilę savanoriškame Dievo Sūnaus pasiaukojime už viso pasaulio nuodėmes.

Taigi iš krikščioniško požiūrio taško, „būti“ reiškia atiduoti save, pasiaukoti. Priešingai, „turėti“ suponuoja savęs atidavimo apribojimą, tikrosios būties, kuriai žmogus buvo sutvertas, atsisakymą. „Turėti“ reiškia pasyvų kaupimą, vartojimą, naudojimąsi, egoistišką susitelkimą prie savo malonumų, pasigėrėjimo ir išgyvenimų – vienu žodžiu, tarnavimą savajam „ego“. Taip žvelgiant į pasaulį artimieji gali pasirodyti kliūtimi, apmaudžiu trukdžiu kelyje į tai, ką žmogus laiko tikrąja būtimi, – juk jie atima iš jo brangų laiką, kurį jis galėtų skirti malonumams gauti, atima laisvę. Todėl suprantama, kad toks žmogaus nusiteikimas atima jo būtį, išstumia jį į išimtinai vidinių išgyvenimų sferą, ištraukia jį iš sociumo ir, platesne prasme, apskritai iš pasaulio. Ar tik ne tame ir išdygsta tas nesveikas individualizmas, kuris tapo išskirtiniu mūsų epochos bruožu?

Tai, savo ruožtu, sukelia visą eilę socialinių problemų. Organizuota prekyba žmonėmis, įtraukimas į prostituciją, filmavimąsi pornografiniuose filmuose, seksualinis išnaudojimas ir lytinių iškrypimų platinimas nėra viduramžių atgyvenos; tai mūsų laikais yra visiškai įtraukta į rinkos infrastruktūrą. Tariamieji verslininkai, vadovaujantys tokio pobūdžio sistemoms, yra įsivainę šiuolaikinius vadybos, rinkodaros ir reklamos metodus. Seksualinis žmogaus išnaudojimas, siekiant pelno, deja, šiandien neišnyko, nepaisant daugybės sukurtų įstatyminių apribojimų ir griežtos policijos priežiūros. Priešingai, jis įgijo sisteminių pobūdį, išplėtė savo įtaką aukščiausiuose visuomenės sluoksniuose, turi galingų ir įtakingų lobistų daugelio pasaulio valstybių parlamentinėse ir vyriausybines struktūrose, remiasi konkrečia ideologija, kurios kūrimu užsiima specialiai tam tikslui parenkami žmonės.

Daugelyje Vakarų šalių jau panaikinti įstatyminiai draudimai tam, kas dar neseniai buvo pripažįstama seksualiniu iškrypimu. Kai kurie draudimai dar lieka, tačiau bet kurią akimirką kokia nors naujai susikūrusi politinė partija ar visuomeninis judėjimas gali pareikauti panaikinti įstatyminius pedofilijos, pornografijos platinimo, nepilnamečių įtraukimo į lytinius santykius ar seksualinio išnaudojimo draudimus. Toks pavyzdys jau yra – 2007 metų Nyderlandų parlamento

rinkimuose apie savo dalyvavimą paskelbė skandalin-gai žinoma partija *Naastenliefde, Vrijheid en Diversiteit* (NVD) (*Meilė artimui, laisvė įvairovėje*). Jos priešrinkiminėje programoje buvo įrašyti prekybos narkotikais draudimo atšaukimas, pedofilijos draudimo panaikinimas ir bet kokio religinio auklėjimo draudimas. Laimei, jos šalininkų atsirado nedaug – tik 3 proc. šios šalies gyventojų, tačiau šiuolaikinės informacinės visuomenės aplinkoje būtų natūralu artimiausiu metu laukti galingos tokio pobūdžio „humanistinių“ idėjų propagandos bangos, kurios uždavinys būtų pakeisti viešąją nuomonę ir šioje srityje.

Tradicinėse visuomenėse seksualinė moralė buvo ypač griežta, kai kurių jos apraiškų iki šiol galima pastebėti mūsų šalių įstatymuose – pavyzdžiui, valstybė riboja pornografijos platinimą, draudžia parduoti tokio pobūdžio leidinius asmenims iki 18 metų, vykdo kriminalinį lytinių santykių su nepilnamečiais persekiojimą, vertindama tai kaip mažamečių tvirkinimą. Vis dėlto šiandien finansinis kapitalas mėgina praplėsti šias ribas, apeliuodamas į laisvę ir žmogaus teises. Aišku, kad jam tapo ankšta egzistuojančiuose, įstatymais reglamentuotuose rėmuose, kurie šia prasme kai kuriais aspektais tebėra orientuoti į krikščioniškas dorovines normas.

Krikščionybė skelbia santūrumą, saikingumą, savęs apribojimą ir šia prasme, be abejo, stabdo besaikį vartojimo augimą, kuriuo pagrįsta šiuolaikinė rinkos ekonomika. Todėl žmonių, norinčių pašalinti krikščionybę iš visuomenės gyvenimo, atsiranda nemažai.

Tokiu atveju, jei mitas apie nuolatinę rinkos ekonomikos augimą artimiausiais metais neparodys savo visiško nepagrįstumo, visai galima, kad tapsime liudininkais, kaip „asmens teisės ir laisvės“ bus plečiamos siaurinant žmogaus elgesio visuomenėje dorovines normas. Finansiškai suinteresuoti sluoksniai pasistengs išstumti krikščioniškosios etikos įtaką ekonomikos ir verslo sferoje, visiškai pajungdami jas pagrindinei rinkos taisyklei: „Pasiūla turi aplenkti paklausą.“ Jie taip pat pamėgins išlaisvinti žmogiškojo seksualumo išnaudojimo sferą nuo bet kokios visuomeninės kontrolės, o pirmiausia – atimti iš krikščioniškųjų Bažnyčių teisę reikšti savo susirūpinimą tuo viešojoje erdvėje.

Ką galime šioms tendencijoms priešpriešinti mes, krikščionys, kartais taip atsiskyre ir nepasižymintys bendru požiūriu ne tik pačiais pagrindiniais bažnytinio mokymo, bet ir, pavyzdžiui, antropologijos, klausimais? Mums pagaliau turi pasidaryti aišku, kas slypi po krikščioniškosios doktrinos liberalizavimo kauke, visų pirma – jos dorovinio mokymo sudrumstimu.

Kodėl būtent ši, o ne kita krikščioniško mokymo sritis tapo įvairaus pobūdžio eksperimentų ir reliatyvizacijos objektu eilėje Vakarų pasaulio protestantų bendruomenių? Kodėl apskritai šiose bendruomenėse tapo įmanomas krikščioniškų dorovinių normų peržiūrėjimas? Kokios jėgos stovėjo ir stovi už šių procesų, kokių tikslų jos siekia? Jeigu kokioje nors bendruomenėje, vadinančioje save krikščioniška, praktikuojančius homoseksualus pakelia „vyskupais“, įvedamos vienos lyties asmenų sąjungos laiminimo apeigos, peržiūrimos esminės, apie santuoką, šeimą, žmogiškąjį seksualumą kalbančios biblinės normos, tai ar tokią bendruomenę galima vadinti bažnyčia? Tai druska, praradusi sūrumą ir „jau niekam netinka, kaip tik išmesti žmonėms sumindžioti“ (Mt 5, 13).

Atkreipkime dėmesį į tai, kad pasaulietinėje žiniasklaidoje puolamos ne tos krikščioniškos bendruomenės, kurios pasirinko evangelinės dorovės peržiūrėjimo kelią, bet tos, kurios bando išlaikyti tradicines dorovės normas. Į ką kreipiamos kampanijos žiniasklaidoje, tikslingai diskredituojančios tradicines Bažnyčias ir jų dvasininkus? Atsakymas paprastas ir aiškus: yra jėgų, mėginančių sugriauti Bažnyčios autoritetą, išstumti ją iš dorovinio elgesio laikymąsi visuomenėje kontroliuojančios sferos, atimti iš jos *mater et magistra* (motina ir mokytoja) – institucijos, skelbiančios ir aiškinančios etinius, bibliniu Apreiškimu pagrįstus visuomeninio elgesio principus, – statusą. Juk šiuolaikinėje pasaulietinėse valstybėse kitos tokios institucijos daugiau nebėra – nei parlamentas, nei vyriausybė, nei mokslų akademijos tokios teisės ir autoriteto neturi. Galiausiai, kur gali nueiti nuo dorovinių orientyrų atplėšta visuomenė, kurioje sąvokas „gerai“ ir „blogai“ kiekvienas nustato pats sau? Ar neatrodo akivaizdu, kad paskui tos ar kitos tautos atitrūkimą nuo tradicinių moralės normų seks jos disimiliacija ir savęs, kaip etninės ir etinės visuomenės, sunaikinimas, virtimas asocialių individų mase?

Dilema „būti ar turėti“ šiandien prieš žmoniją stovi labai aštriai. Nusistatymas turėti viską, nieko sau neatsakyti ir niekuo savęs neriboti pasirodo esąs savižudiškas ištisoms tautoms. Rinka niekada nebuvo ir negali būti varomąja žmogiškojo vystymosi jėga. Dievo įsakymas „Būkite vaisingi ir dauginkitės“ negali būti vykdomas, laikantis rinkos, išnaudojančios pačius žemiausius žmogiškus instinktus, taisyklių. Tautos dauginasi iki tol, kol jose išlieka tvirti doroviniai principai, kol išlieka tokios esminės institucijos, kaip santuoka, šeima, vaikų gimdymas ir ugdymas. Mūsų dienomis šias institucijas masiškai atakuoja pasaulietinė ideologija, pagrįsta rinkos principu: „Paimk iš gyvenimo viską.“ To rezultatas – beprecedentis skyrybų, abortų,

nepilnų šeimų, sužalotų žmogiškų likimų, pražudytų gyvybių skaičius.

Susiklosčiusioje situacijoje mes, krikščionys, susiduriami su tokiais iššūkiais, esame kviečiami į aktyvesnę bendradarbiavimą. Būtų naivu tikėtis, kad jie dings savaime: pernelyg didelės lėšos yra investuotos į religijos išstūmimo iš visuomenės gyvenimo ir jos tolesnės marginalizacijos projektą. Susitvarkyti su šiomis grėsmėmis mums pavyks tik veikiant drauge. Tai būtina, kad išliktų mūsų tautos, – juk įstatymų liberalizavimas seksualinėje sferoje jau atvedė prie sunkiausių demografinių padarinių ištisas tautas, susidūrusias su laipsniško išnykimo pavojumi. Krikščioniškos bendruomenės neturi pataikauti liberalioms tendencijoms žmogiškosios dorovės srityje. Priešingai, būtent šiaandien, kaip niekada, būtina ginti tradicinę krikščionišką dorą, įskaitant tradicinę santuokos ir šeimos sampratą. Šiuo atveju kompromisas su šio pasaulio dvasia yra ne kas kita, kaip kompromisas su velniu.

Rusų Ortodoksų Bažnyčia yra pasirengusi, apaštalo Pauliaus žodžiais tariant (*Gal 2, 9*), paduoti bendrytės ranką visiems broliams ir seserims Kristuje, kurie jaučia tą patį nerimą dėl krikščionybės likimo ir dėl pasaulio bendrijos rytdienos apskritai.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas,
Kauno arkivyskupas metropolitas
Sigitas Tamkevičius

Katalikų Bažnyčios Lietuvoje atsakas į iššūkius šeimai

Dabartiniu metu šeima atakuojama daugybės jėgų, kurios pasiryžusios ją sunaikinti ar bent jau neatpažįstamai deformuoti. „Katalikų Bažnyčia, žinodama, kad žmogaus, visuomenės ir pačios Bažnyčios gėris išplaukia iš šeimos, visada laikė savo misijos dalimi visiems skelbti žmoguje įdiegtą Dievo planą santuokos ir šeimos atžvilgiu, remti šias dvi institucijas ir ginti nuo visokiausių pasikėsimų“ (*Šventasis Sostas. Šeimos teisių chartija, 1983 m. spalio 22, preambulė*). Ten, kur tvirtos šeimos, Bažnyčia auga ir, atvirksčiai, šeimų krizė visada skaudžiai paliečia ir Bažnyčią.

Tvirta šeima – tiek Bažnyčios, tiek valstybės, tiek asmens ir visuomenės gerovės bei saugumo garantas. Prieš kelerius metus Lietuvoje buvo rengiama Valstybinė šeimos politikos koncepcija. Jos rengimo darbo

grupėje dalyvavo taip pat ir LVK deleguoti asmenys bei katalikai mokslininkai. Konceptijos rengėjai konsultavo, jog Lietuvos teisiniuose dokumentuose šeimos apibrėžties nėra.

1992 metais Konstitucijos „rengėjams santuoka grindžiama šeima buvo laikoma tokia savaimė suprantama kategorija, kad didesnių diskusijų nekilo ir nereikėjo vieniems kitų įtikinėti, kokia teisinė realybė bus kuriama“ (Jarašiūnas E. Šeimos koncepcijos pagrindai 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje // Pranešimas, skaitytas 2007 spalio 12 d. Seime vykusiame konferencijoje „Šeima besikeičiančioje visuomenėje“).

Valstybinėje šeimos politikos koncepcijoje, patvirtintoje LR Seimo 2008 m. birželio 18 d., įtvirtintas toks šeimos apibūdinimas: „Šeima – esminis visuomenės gėris, kylantis iš žmogaus prigimties ir grindžiamas savanorišku vyro ir moters santuokiniu pasižadėjimu skirti savo gyvenimą šeiminiams santykiams kurti, užtikrinantis šeimos narių – vyro ir moters, vaikų bei visų kartų gerovę ir sveikos visuomenės raidą, tautos bei valstybės gyvybingumą ir kūrybingumą“ (Valstybinė šeimos politikos koncepcija, 1.4).

Reikia pripažinti, jog šis apibrėžimas labai artimas tam, kaip Bažnyčia apibūdina šeimą.

Tačiau žodis „santuoka“ Valstybinės šeimos politikos koncepcijos pateiktame šeimos apibrėžime kai kuriuose visuomenės sluoksniuose sukėlė tikrą audrą. Pasipiktinę tuo, jog tik santuoka sukuria šeimos ryšius, šie asmenys apskundė Valstybinę šeimos politikos koncepciją LR Konstituciniam teismui. Taigi šia prasme Lietuvos valstybės dar laukia vienas reikšmingiausių egzaminų.

Bažnyčiai santuoka ir šeima visada sudarė nedalomą visumą. Tai, jog šeima gimsta tik santuokos sudarymo metu ir tik santuoka užtikrina šeimos tvarumą, yra pamatinė Bažnyčios mokymo apie šeimą tiesa. Taigi šeimai iš tiesų iškilo didžiulis pavojus, jei jau nebežinoma, ką vadinti šeima.

Tiesa yra ta, jog santuoka ir šeima egzistavo anksčiau nei susikūrė valstybės, buvo parašytos konstitucijos ir sukurtos teisinės sistemos. Todėl jokia pavienė mokslo šaka, judėjimai ar sąjungos nėra pajėgūs šeimos institucijos nei pagrįsti, nei įvertinti. „Tiesą apie santuoką ir šeimą gali padėti atskleisti tik ontologinio lygmens atsakymai, nes kitaip gresia nusiristi iki ideologijos logikos“ (Meilius K., Juškevičius J., Širinskienė A. Konkubinato iššūkiai šeimai // Krikščioniška šeima ir visuomenė. Klaipėda, 2006. P. 148–149).

Šeimos situacija šiuolaikiniame pasaulyje ir Lietuvoje

„Kadangi santuoką ir šeimą pagal Dievo planą kuria vyras ir moteris konkrečioje gyvenimo kasdienybėje“ (Jonas Paulius II. Apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio*, 4), Bažnyčia šiandien „norėdama pasitarnauti žmonėms, turi stengtis pažinti tas sąlygas, kurios dabar veikia santuoką ir šeimą“ (Ten pat, 4). Apžvelgiant šeimos situaciją, pirmiausia derėtų išskirti tas šeimos transformacijas, kurios labiausiai grėsmingos tiek pačiai šeimai, tiek tautai, tiek Bažnyčiai, tiek Lietuvos valstybei.

Šios grėsmės yra viena su kita labai glaudžiai susijusios ir viena iš kitos nuosekliai kylančios. Tai: 1) skyrybos; 2) santuokos atsisakymas ir kohabitacijų daugėjimas; 3) gimstamumo mažėjimas.

1) Skyrybos. ES statistikos biuro „Eurostat“ duomenimis (Eurostat. *Statistics in focus* – 81/2008. P. 9. Prieiga internete. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-081/EN/KS-SF-08-081-EN.PDF. Žiūrėta 2010 10 20), Lietuvoje skyrybų skaičius vienas didžiausių tarp ES šalių, o 2007 m. Lietuva tapo rekordininkė.

Išsiskyre asmenys, sociologų teigimu, labiau linkę kohabitacijai nei santuokai (De Jong-Gierveld, 2004; De Graaf, Kalmij, 2003; Sonns, Kalmijn, 2000). Skyrybos taip pat pripažįstamos kaip viena iš pagrindinių gimstamumo mažėjimo priežasčių.

2) Santuokų atsisakymas ir kohabitacijos didėjimas. Kohabitacijos plinta visose išsivysčiusiose pasaulio šalyse. Lietuva ne išimtis: vien vaikų, gimusių santuokos neįregistravusiems tėvams, skaičius pakilo nuo 7 proc. nuo bendro gimusiųjų skaičiaus iki 27, 9 proc.

Mokslininkai teigia, jog kohabitacija yra vienas pagrindinių veiksnių tiek santuokoms, tiek gimstamumui mažėti. Negana to, „kohabitacija padidina skyrybų tikimybę net 4,62 karto“ (Binstock G., Thornton A., 2003).

3) Gimstamumo mažėjimą galima laikyti anksčiau išvardytų šeimos transformacijų padariniu. Nuo 1990-ųjų suminis gimstamumo rodiklis, t. y. vidutinis skaičius vaikų, kuriuos moteris pagimdo per savo amžių, nukrito nuo 2 iki 1, 26. Pagal gimstamumo rodiklius Lietuva priklauso žemiausio gimstamumo šalių grupei Europoje. Pasak demografų, visuomenė atsinaujina, jei suminis gimstamumo rodiklis siekia ar viršija 2, 1. Vaizdžiai galima įsitikinti pokyčių kaita (žr. lentelę).

Vidutiniškai per parą Lietuvoje (Lietuvos statistikos departamentas, 2010)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Gimė	82	84	83	84	86	89	96	100
Mirė	113	112	113	120	123	125	120	115
Susituokė porų	44	47	52	55	58	63	66	56
Išsituokė porų	29	29	30	30	31	31	28	25
Imigravo	14	13	15	19	21	24	25	18
Emigravo	19	30	42	43	35	38	47	60

Europos Bendrijų statistikos tarnyba (Eurostatas) prognozuoja, kad 2060 m. pradžioje Lietuvoje 65 metų ir vyresnių gyventojų bus dviem trečdaliais daugiau, negu šiuo metu, o jų dalis, palyginti su visais gyventojais, per prognozuojamą laikotarpį išaugs nuo dabartinių 16 iki 35 proc. (*Kasnauskienė G., Ambrozaitienė D. ir kt., 2009*). Taigi gimstamumo mažėjimas yra ne vien fizinis žmonių skaičiaus sumažėjimas; gimstamumo mažėjimas veda prie valstybės bankroto.

Kokios priežastys lėmė, kad šeima ir visuomenė patiria šias pavojingas transformacijas?

„Situacijai, kurioje atsidūrė šeima, būdingi pozityvūs ir negatyvūs aspektai: pirmieji – tai išganingojo Kristaus veikimo pasaulyje ženklas, antrieji – ženklas, kad žmogus paniekino Dievo meilę“, todėl šiandien nuolat regime „pagrindinių vertybių degradacijos požymių“ (*Jonas Paulius II. Apaštališkasis paraginimas Familiaris consortio, 6*).

Apie vertybių degradaciją, kaip pagrindinę priežastį, nulėmusią grėsmingas šeimai transformacijas, prabilo ir sociologai, t. y. esminiai pokyčiai įvyko žmonių sąmonėje (*Stankūnienė V., Jasilionienė A., Jančaitytė R. Šeima, vaikai, šeimos politika: modernėjimo prieštaros. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas, 2005. P. 10*), Lietuvos kultūroje ir šeimų gyvensenoje iš esmės keičiasi vaiko vertės samprata. Vadinasi, vaikas jau yra nebe absoliuti vertybė, kuri būtų norima dėl jo paties, bet vertybė, trokštama dėl savęs, t. y. tėvų poreikiams patenkinti.

Remiantis tuo, galima teigti, jog žmonių sąmonėje pasikeitė pirmiausia laisvės samprata. Žmonės mano, jog turės daugiau laisvės savo poreikiams realizuoti ribodami vaikų skaičių, taip pat, kad gimstamumo kontrolės priemonių atsiradimas suteiks jiems neribotą laisvę. Tačiau būtina atskleisti „evangelinės tiesos apie laisvę centrą. Asmuo realizuoja save, naudodamasis laisve tiesoje. Laisve negalima laikyti galimybės daryti

bet ką: laisvė yra savęs dovanojimas. <...> Dovanos sąvokoje glūdi ne vien laisva subjekto iniciatyva, bet ir pareigos dimensija. Viskas realizuojasi „asmenų bendravimu“ (*Jonas Paulius II. Laiškas šeimoms, 14*), bet ne asmenų vienas kito vartojimu.

Antra, įsigali iškreipta tiesa apie žmogų, lytiškumą ir meilę. Tai, kas vyksta šiandien, pranašiška ištardija rusų filosofas Nikolajus Berdiajevas: „Žmogaus problema yra lyčių problema, o jų meilė yra tas ugnies taškas, kuriame vyksta tikroji kova už žmogų“ (*Berdiajev N. A. Filosofija pola i liubvi. Maskva: Prometej, 1989*).

Deja, šiandien priimta „žmogiškąjį seksualumą laikyti labiau manipuliacijų ir išnaudojimo sritimi, negu objektu tos pirmąsios nuostabos, kuri kūrimo rytmetį privertė Ievą išvydusį Adomą sušukti: „Kaulas iš mano kaulų ir kūnas iš mano kūno“ (*Pr 2, 23*). <...> Kaip toli kai kurios moderniosios koncepcijos yra nuo tokios gilios, Dievo apreikštos vyriškumo ir moteriškumo sampratos!“ (*Jonas Paulius II. Laiškas šeimoms, 19*).

Trečia, iškreiptas požiūris į žmogų, į jo kūniškumą paskatino atsirasti manipuliacijoms žmogaus gyvybe, *pa-vydzžiui, manipuliuojant embrionais*.

Katalikų Bažnyčios Lietuvoje (KBL) veikla šeimos ir gyvybės apsaugoje

„Kai kultūra labai iškraipo arba tiesiog nepripažįsta tikrosios žmogaus lyties prasmės, nes paneigia lyties ryšį su asmeniu, būtina ir nepakeičiama Bažnyčios misija – parodyti lytį kaip vertybę ir užduotį viso žmogaus asmens – vyro ar moters, – sukurti pagal Dievo paveikslą“ (*Jonas Paulius II. Apaštališkasis paraginimas Familiaris consortio, 32*).

Todėl KBL didžiausią dėmesį skiria jaunimo rengimui šeimai ir Santuokos sakramento šventimui. Sparčiai besikeičianti aplinka įpareigoja KBL veikti dvejopu

būdu: 1) kurti ir stiprinti jaunimo rengimo santuokai sistemą, kuri padėtų diegti teisingas laisvės, lytiškumo, meilės, santuokos ir šeimos sampratas; 2) nuolat budėti, nes priešiškos krikščioniškajai antropologijai žmogaus ir laisvės sampratos, prisidengusios melagingomis formuluotėmis, nepailsdamos ieško būdų apnuodyti jaunimo sąmonę.

KBL jaunimo rengimo santuokai ir šeimai sistema turi tris etapus (pakopas): tolimąjį, apimančią kūdikystę, vaikystę bei paauglystę ir vykdomą daugiausia šeimoje bei mokykloje; artimąjį, apimančią sužadėtuvių laikotarpį, ir tiesioginį, kurio metu sužadėtiniai supažindinami su santuokos apeigomis (*Popiežiškoji šeimos taryba*. Rengimas Santuokos sakramentui, 1996).

KBL Jaunimo rengimo santuokai ir šeimai sistemos artimojo rengimo santuokai pradžia 1993 m., kai buvo įsteigtas Lietuvos šeimos centras.

Šiandien Lietuvos šeimos centras vienija 56 šeimos centrus vyskupijose, dekanatuose ir parapijose.

Būtina pabrėžti, jog Lietuvoje jokia valstybinė ar pasaulietinė institucija šios veiklos nevykdo. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, 2009 metais įvyko 20 542 santuokos, vadinasi, daugiau nei trečdalis visų susituokusiųjų (31, 4 proc.) išklaušė KBL rengimo santuokai programą.

Tolimasis rengimas santuokai. KBL rūpesčiu Lietuvos mokyklose dėstoma (pasirinktinai) katalikų tikybos dalykas, kuriame integruotos lytiškumo, meilės, santuokos, šeimos temos. Pernai balandžio mėn. buvo paminėtas katalikų tikybos dėstymo mokyklose 20-metis. Katalikų tikybos mokymą reglamentuoja 2000 m. liepos 20 d. ratifikuota „Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“.

2008–2009 m. mokslo metais Lietuvos mokyklose dirbo 1536 katalikų tikybos mokytojai. Tais pačiais metais Lietuvos mokyklų 1–12 klasėse mokėsi 421 512 mokinių, iš jų didesnė dalis mokėsi tikybos – 243 503 mokiniai.

Būtina pabrėžti, jog Bažnyčia visada pripažino, kad „lytinis auklėjimas yra tėvų teisė ir pareiga ir turėtų būti vykdomas rūpestingai jiems vadovaujant ir namie, ir jų parinktose bei kontroliuojamose auklėjimo institucijose. Šia prasme Bažnyčia taip pat pabrėžia subsidarumo principą, kurio turėtų paisyti mokykla, prisidėdama prie lytinio auklėjimo ir vadovaudamasi ta pačia dvasia kaip ir tėvai“ (*Katalikiškojo auklėjimo kongregacija*, 17).

Vienas didžiausių moralinių ir dvasinių iššūkių, su kuriuo šiandien susiduria katalikai visose šalyse, yra lytinis švietimas ir jo propaganda. Lytinio švietimo programos, pagrįstos pažiūra į žmogų kaip į „biologinį-socialinį konstrukta“, iškreipta lytiškumo esmė iš pagrindų nedera su jaunimo rengimo šeimai tikslais. Lytinis švietimas turi daug vardų, pradedant „sveikos gyvensenos ugdymu“, „gyvenimo įgūdžių ugdymu“ ir baigiant „rengimu šeimos gyvenimui“.

Tačiau, nepaisant to, lytinis švietimas lengvai atpažįstamas iš kelių pagrindinių bruožų: reprodukcinės sveikatos, kontracepcijos socialinės rinkodaros, „gender“ lyčių teorijos, neigiamos nuostatos nėštumo ir pradėtos gyvybės atžvilgiu (*Obelenienė B.*, 2010).

Lytinio švietimo invazija į Lietuvą prasidėjo 1991 m. lapkričio 27 d. Vilniaus sporto rūmuose surengta „Sargio“ švente, kuri rengta kasmet iki 1996 m. Per tuos metus dėl įvairių užsienio šalių suinteresuotų organizacijų veiksmų, taip pat prisidedant ir žiniasklaidai, ypač TV, propaguojant laisvą seksualinę elgseną, Lietuvoje susirgimų lytiškai plintančiomis infekcijomis padidėjo net 56 kartus.

Kitai sakant, po Nepriklausomybės paskelbimo šalyje buvo dirbtinai sukelta epidemija, kuri plačiai atvėrė vartus kontracepcijos socialinei rinkodarai ir lytiniam švietimui iš Vakarų. KBL ne vieną kartą pademonstravo vienybę, gindama krikščioniškos šeimos vertybes.

Šios daugkartinės pilietinės katalikų tėvų, gydytojų ir mokytojų akcijos davė savo vaisius. 2004 m. balandžio 28 d. Švietimo ir mokslo ministras A. Monkevičius pasirašo įsakymą dėl darbo grupės Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos projektui parengti. Į šią darbo grupę buvo pakviesti ir LVK deleguoti asmenys, katalikiškų mokyklų atstovai bei mokslininkai katalikai.

Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa, parengta laikantis krikščioniškosios antropologijos žmogaus, lytiškumo, meilės, santuokos, šeimos ir pagarbos gyvybei nuostatų, buvo patvirtinta LR Seime 2007 m. balandžio 13 d. Tačiau atskleisti, kokia kaina tai buvo pasiekta, reikėtų atskiros pranešimo.

2009 m. pabaigoje LVK patvirtino „Katalikiškas lytiškumo ugdymo gaires“, kurios skirtos pirmiausia tikybos mokytojams, katalikiškų mokyklų vadovams, taip pat katalikams tėvams tam, kad jomis vadovaujantis galėtų atskirti du iš esmės skirtingus procesus: lytiškumo ugdymą skirtą nuo lytinio švietimo ir rengdami jaunimą santuokai vadovautųsi KB mokymu.

Lietuvos Katalikų Bažnyčia gyvybės apsaugoje

„Bažnyčia yra pašaukta tam, kad kaskart su didesniu įsitikinimu visiems iš naujo nurodytų savo valią visomis priemonėmis saugoti žmogaus gyvybę ir ginti ją nuo kiekvieno pasikėsimo, nesvarbu, kokia yra tos gyvybės būklė ir jos vystymosi stadijos“ (*Jonas Paulius II*. Kalba, pasakyta Jungtinių Tautų Organizacijoje 1979 m. spalio 2 d.).

Lietuvoje jau susiklostė negera tradicija: kiekvienos kadencijos Seimui pateikiama po vieną SAM ir verslo struktūrų (dirbtinio apvaisinimo klinikos Lietuvoje yra tik privačios) parengtą dirbtinio apvaisinimo projektą, kuriame embrionų šaldymui, gametų donorystei ir dirbtiniam apvaisinimui skirti lėšas visuomet numatoma iš privalomojo sveikatos draudimo lėšų.

Kiekvieną kartą krikščioniškas vertybes išpažįstantys politikai ir katalikai mokslininkai taip pat pateikia alternatyvų projektą, kuriame šios anksčiau minėtos trys procedūros nenumatomos. Ir kiekvieną kartą Dirbtinio apvaisinimo (DA) įstatymas nepriimamas. Įsimintiniausias 2002 m. DA svarstymas. Tuomet katalikiškos organizacijos surinko daugiau nei 80 000 žmonių parašų iš visos Lietuvos, prieštaraujančių šiam projektui, ir įteikė juos šalies prezidentui. Ši „tradicija“ tęsiama, ir šiemet taip pat svarstomi du projektai.

Kitas nesibaigiantis verslo struktūrų ir suinteresuotų organizacijų mėginimas – įteisinti Lietuvoje cheminių abortą. Taip pat chronologiškai galima atsekti keistą tradiciją visas įteisinimo veiklas pradėti per katalikams svarbius laikotarpius: adventą ir gavėnią. Labiausiai įsimintinas Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacijos (IPPF narė) mėginimas surengti konferenciją „Medikamentinis abortas. Medicininiai aspektai“ 2003 m. balandžio 30 d., t. y. per Didįjį penktadienį. Į šią konferenciją išsakyti savo nuomonės minėta asociacija pakvietė ir LVK. Katalikams politikams ir medikams padedant buvo išsiaiškinta, jog ši organizacija užsiima nusikalstama veikla, t. y. reklamuoja neregistruotą Lietuvoje preparatą.

Tačiau Katalikų Bažnyčios misija ne tik budėti, pažinti priešą ir laiku išsiaiškinti jo kėslus. Daug svarbiau „švęsti gyvybę“. Atsiliepdami į Jono Pauliaus II kvietimą „kasmet visose šalyse švęsti Gyvybės dieną“ (*Jonas Paulius II*. Enciklika *Evangelium vitae*, 85), katalikai gydytojai Lietuvoje pirmieji pradėjo minėti Gyvybės dieną 1994 m. balandžio paskutinį sekmadienį. 1998 m. vasario 23 d. plenariniame posėdyje LVK nutarė, kad Gyvybės diena mūsų bažnyčiose bus minima kasmet paskutinį balandžio sekmadienį.

KBL iniciatyva taip pat minima kita, skaudžią netektį primenanti Negimusio kūdikio diena – lapkričio 23-ioji. Tai diena, kai prieš 55 metus Lietuvoje įteisinti abortai. Šiemet šią dieną 15 val. skambėjo bažnyčių varpai už negimusius kūdikius visoje Lietuvoje.

Apibendrinamas norėčiau pasakyti, jog savo pranešimu galėjau paliesti tik nedidelę dalį KBL atsako į šiandieninius iššūkius. Mus džiugina *Marijos radijo* besiplečianti veikla, kurios pagalba yra lengviau pasiekti kiekvieną šeimą, kiekvieną tikintįjį skleidžiant Gyvybės evangeliją. Nepaminėjau taip pat ir to didžiulio darbo šeimų sielovados srityje, kuris atliekamas parapijose ir bažnytinėse institucijose: tai „Sutuoktinių savaitgaliai“, inicijuojami Lietuvos šeimos centro, išsiskyrusių šeimų sielovada ir kt.

Baigdamas norėčiau padėkoti šeimoms: turėkite drąsos priimti Kristų, laiminantį jūsų šeimas ir vaikus. Turėkite išminties priimti Bažnyčios mokymą apie santuokos šventumą ir kūdikius kaip Dievo dovaną. Turėkite drąsos atmesti praeinančias pasaulio madas, griauančias paskirų asmenų ir šeimų gyvenimus. Vienybė su Kristumi ir jo Bažnyčia garantuoja, kad jūs savo šeimos gyvenimą statote ant uolos, ir jokios audros jo nesudaužys.

Tikiuosi, kad mes, krikščionys – katalikai, ortodoksai ir protestantai, matydami tiek daug nūdienos iššūkių esminėms krikščioniškoms vertybėms ir pačiai krikščionybei, nuo dabar dar glaudžiau bendradarbiausime, kad Kristaus Evangelija ne tik nebūtų stumiamą iš žmonių sąmonės, bet kad pergalingai užkariautų naujų žmonių protus ir širdis. Ši konferencija tebūnie pirmas žingsnis plečiant tarpusavio broliškus ryšius.

Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupas
dr. *Mindaugas Sabutis*

Šeimos sampratos iššūkiai šiuolaikinei liuteronų bažnyčiai

Norėčiau pasidalyti keletu minčių kaip tradicinės Bažnyčios atstovas, susiduriantis su šeimos problematika šiuolaikinėje liuteronų bažnyčioje. Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčia yra ortodoksinė, besilaikanti suvokimo ir mokymo, kad Dievo Žodis yra aukščiausias autoritetas, kuriuo turi vadovautis Bažnyčia ir krikščionis. Todėl išdėstyti pastebėjimai nurodo mūsų, mažos Bažnyčios, tam tikrą patirtį, dalyvaujant ir stebint procesus globalioje plotmėje.

Modernistinis pasaulėvaizdis Vakarų visuomenėse suformavo iš pažiūros aiškius vertybinius pamatus: Dievo neigimą, tradicijos ignoravimą bei pačią populiariausią dogmą, esą Tiesos nėra (arba gali būti labai daug tiesų). Postmodernizmas visa tai pavertė humoru ir vartojimo kultūros dalimi, įteigdamas mintį, kad gal ir pats gyvenimas yra netikras ir beprasmiškas. Prasme turi tik tai, ką aš laikau prasme arba kas atneša tam tikrą emocinį sudirginimą: džiaugsmą, nuraminimą, aštrius pojūčius, malonumus ir t. t.

Paskutiniausiais dešimtmečiais vis plačiau aptarinėjama transmodernizmo koncepcija, kuri tarsi tęsia modernistinę „tradiciją“, tačiau „nuosaikiai“ ir ne taip radikaliai, integruodama įvairią žmogiškąją patirtį bei tradicijas (taip pat ir religines). Tegu filosofai ir sociologai atleisčia, jei pastebės netikslumą kai kuriuose pastebėjimuose, tačiau man susidaro įspūdis, jog transmodernizmas yra mėginimas iš destruktivios kultūros bei griauinančios visuomenės raidos sukurti naują metatikrovę, kuri sugebėtų savyje apimti ir naujumą, ir tradicijas, o pati galėtų pasitarnauti kūrybingam žmonijos ir planetos vystymuisi. Štai keletas populiariai pateiktų transmodernistinių paradigmu: ekologija, globalizmas, feminizmas, altruizmas ir spiritualizmas, socialinis optimizmas.

Pati savyje ši filosofinė-socialinė koncepcija galėtų būti aptariama ir svarstoma kaip savarankiškas tyrinėjimų objektas, jei būtų gana tolimai atsietas nuo realaus gyvenimo. Tačiau galime nesunkiai pamatyti, kad ji yra visuotinai ir nuosekliai įgyvendinama, tad yra tikroviška ir verta kai kurių apmąstymų. Šios koncepcijos pozityvioji pusė yra susirūpinimas visos žmonijos gerove, kas visiškai atitinka krikščionio siekį ir Dievo pašaukimą kurti ir gyventi taikoje bei harmoningoje aplinkoje. Tačiau, skaitant vertybėmis grindžiamą „programą“, iškyla eilė klausimų: kas bus (ES jau yra) tos globalinės institucijos, kurios nustatytos vertybinius kriterijus ir asmenis ar institucijas, „teisingai“ gyvenančius pagal nustatytas paradigmas? Žinant, kad religija plačiąja prasme, o krikščionybė apskritai išstumama iš Vakarų visuomenės viešojo gyvenimo, kyla klausimas – kas yra vertybių šaltinis? Ne kartą esame istorijos bėgyje patyrę, kaip asmenų grupės ar pavieniai asmenys mėginavo užimti Dievo vietą ir kokiomis katastrofomis tai pavirsdavo įvairioms tautoms. Žvelgiant į transmodernią visuomenės koncepciją, galime pamatyti, kad daugeliu atvejų bažnyčios (krikščionys) pasaulyje siekia panašių tikslų ir yra nuveikę daug darbų socialinio teisingumo, prievartos mažinimo, taikos paieškos srityse. Bet neišvengiamai iškyla problema: jei visuotinė tvarka nėra grindžiama Dievo įstatymu; jei žmogaus laisvės prieštarauja Dievo nustatytai tvarkai; jei visuotinai sutariama, kad visuomenės vienintelis tikslas ir prasme – tik kurti didesnę gerą, o žmogaus – tik

tarnauti visuomenei ir iškeliauti į nebūtį, „dvasingumą“ paliekant kaip galimą psichoterapinę praktiką asmens komfortui palaikyti, formuojama tikrovė panašėja į naujus socialistinius projektus su *New Age* atspalviu.

Liuteroniškos bažnyčios ir nauja tikrovė

Tai, kas vadinama sekuliarizmu, nauja, transformuojama visuomenė ir pan., yra kasdienė krikščionio gyvenimo aplinka. Taip pat ir Bažnyčios, kurios nariai kasdienybėje turi priimti atsakingus sprendimus – tiek asmeninius, tiek visuomeninius. Šioje ateistinėje tikrovėje mūsų laikais ir reiškiasi krikščionybė – arba atspindėdama prisikėlusiojo Kristaus žinią, meilę ir valią, arba nuolankiai pataikaudama pasaulio ateistinėms ideologijoms.

Viena liuteronų bažnyčių ypatybė yra demokratinis valdymas ir tvarkymas. Vadinasi, kiekvienas narys turi visas galimybes nubrėžti Bažnyčios veiklos gaires ir dalyvauti sprendžiant aktualius klausimus. Tokia tvarka nemenkai prisidėjo ne tik prie liuteronų bažnyčių, bet ir prie Vakarų visuomenių demokratizavimo proceso, pilietinės visuomenės, pagrįstos asmens atsakomybe, geresniu išsilavinimu bei socialiniu teisingumu kūrimo. Pasauliečiams suteikiamų galimybių daryti įtaką Bažnyčios sprendimams mastas buvo skirtingas įvairiuose kraštuose. Tai priklausė nuo to, ar Bažnyčia savo viduje gali tvarkytis savarankiškai, ar yra priklausoma nuo karūnos ar valstybinių institucijų. Kad ir kaip būtų, XX a. liuteronų bei būdinga demokratinė tvarka. Kad ir kokių principų būtų laikomasi, daugelį šimtmečių liuteronų bažnyčios buvo ištikimos biblijiniam pagrindams, savo konfesiniams raštams.

Tačiau XX a. vidurys tapo nauju atskaitos tašku pasaulio liuteronų bažnyčios, nes dominuojančios bažnyčios nustojo ieškoti būdo, kaip išsaugoti ir perduoti Evangeliją bei Dievo valią, o vėliau siekė įgyvendinti pasaulio primestas socialines reformas. Ir čia svarbiausia problema – visuose doktriniuose pokyčiuose pasaulietinės institucijos suvaidino tik dalinį vaidmenį priimant sprendimus. Lemiamu vaidmeniu naujųjų laikų doktriniuose bei etiniuose sprendimuose tapo pasauliečių dalyvavimas bei dvasininkų troškimas įtikti vyraujančioms pasaulietinėms ideologijoms.

Tokio proceso pasekmė – beveik visiškai dalies liuteronų bažnyčių kapituliacija sekuliarizmo atžvilgiu. Įdėmiau pažvelgę į pagrindines bažnyčiose diskutuojamas temas, pamatytume, kad transmodernizmo agenda persmelkė liuteroniškąjį pasaulį. Su migracija, skurdu, moterų teisėmis bei ekologija susijusios temos dominuoja jau daugelį metų. Tol, kol jos išreiškė natūralų krikščionišką susirūpinimą ir atsakomybę, diskusijos,

sprendimai bei projektai atnešė daug teigiamų pokyčių, ypač skurstančių regionų gyventojams. Tačiau kai ši agenda ėmė keisti krikščioniškosios Žinios turinį, iškilo klausimas apie Bažnyčios pašaukimą.

Požiūriai į šeimą ir seksualumą

XX a. pab.–XXI a. pr. liuteroniškajame pasaulyje atvėrė neperžengiamą prarają tarp skirtingų šalių Bažnyčių – tarp ortodoksinės bei liberalios liuteronybės. Po eilės bažnyčių naujų sprendimų, susijusių su šeimos institucija, jau daugelį metų ryškėję skirtumai tapo neįveikiama kliūtimi bendrystei. Taip pat ir sakramentinei.

Dalis bažnyčių nutarė etinius klausimus spręsti atsietai nuo biblinio mokymo, o *Šventąjį Raštą* interpretuoti pagal „laiko dvasią“, t. y. nepatogius *Rašto* terminus interpretuoti kaip tam tikro laikmečio tikrovę, kuri neaktuali mūsų dienomis, o savo „naujosios tvarkos“ pateisinimui iškelti evangelinę žinią apie Dievo meilę bei gailingumą, atsiejus ją nuo atgailos ir sutaikymo per Kristų. Kaip tai palietė šeimos klausimą? Pirmiausia, šeima suvokiama kaip grynai socialinis institutas, atsietas nuo Dievo valios, mums apreikštos jau pačioje kūrinių pradžioje. Sutrumpinant daugelį argumentų, galima teigti, kad šeimai svarbūs keli elementai: išsipareigojimas visam gyvenimui; tarpusavio parama; meilė.

Lyg ir nieko blogo. Bet šie teiginiai atspindi transmodernistinės kultūros požymį: po gražiais, kiek sentimentaliais teiginiais palikti erdvės bet kokiam turiniui. Nes, norint, po šiuo argumentų apvalkalu telpa ir homoseksualų santuoka. Ir, ko dar nėra, bet galėtų būti – daugiau nei dviejų asmenų sąjunga. Ir visa tai įvardijama kaip santuoka ir šeima. Jau įprasta, kad tokius darinius siūlo ateistinis pasaulis, bet Bažnyčioje tai yra akivaizdus doktrininis pokytis, nurodantis tai, jog Bažnyčia nebėra „žemės druska“, bet tampa savo noru praryta sekuliaraus pasaulio ideologija. Kai teologiją išstumia sociologija, kai Dievo išmintį ir valią pakeičia žmogaus valia ir troškimai, kai bet kokia diskusija nukertama, motyvuojant, kad priešininkai yra fundamentalistai, fanatikai ir beširdžiai ekstremistai – bažnyčia kapituliuoja. Toji kapituliacija nėra vien institucinė katastrofa. Tai – dvasinis pralaimėjimas ir nusiginklavimas, kai tie, kas turi su Dievo Žodžiu ir malda vesti žmones į taiką su Dievu, į ramybę prisikėlusiam Kristuje, veda žmones į niekur, skelbdami netiesą apie patį žmogų ir Dievo valią.

Ko moko dabartis?

Kodėl šioje konferencijoje prabilau tokia tema? Tai darau tikrai nenorėdamas demonstruoti liuteronams būdingas problemas ir verkšlenti dėl jų. Tačiau naujausia liuteronybės

bėsis istorija nurodė keletą dalykų, kurie gali būti labai pamokantys, mums gyvenant besikeičiančiame pasaulyje.

Pirmiausia – iliuzija, kad liberali pasaulėžiūra gali palikti vietos ortodoksinei. Arba kad įmanomi kompromisai tarp to, kas tikra ir kas išgalvota. Tai klaida, kurią sau leido padaryti daug ištikimų liuteronų bažnyčios dvasininkų ir pasauliečių, manydami, kad Tiesą ir pusiau tiesą galima kultūringai išlaikyti po vienu stogu. Daugelis manydavo, kad gal nenutiksią nieko blogo, jei daliai žmonių bus leista tikėti „truputį kitaip“, turėti kiek kitokias, „savas“ vertybes. „Mes gerbkime juos – jie gerbs mus.“ Šiandien tokie žmonės dalyje bažnyčių yra užspausta nusivylusi mažuma, suvokianti, kad bet koks jų viešas pareiškimas, jei ir bus išklaustas, tai su panieka, kaip neatitinkantis laikmečio. Sykiu atsitiko baisiausias dalykas, koks tik gali nutikti Bažnyčioje – tikėjimo, dogmatiniai, etiniai klausimai tapo redukuoti iki nuomonės lygio.

Antra – tolerancija ir politinis korektiškumas. Daug krikščionių kapituliuoja dėl naujos sekuliarios dogmatikos, kuri teigia, kad vertybinės ir tikėjimo nuostatos gali ką nors ižeisti ar sunervinti. Todėl, jei jos nėra populiaros, turi pasilikti privačioje erdvėje. Ir tuo netrunkame įsitikinti, nes visuomet atsiras įskaudintų, pažemintų ir sunerimusių „teisių gynėjų“, reikalaujančių „pelnytos bausmės“ tiems, kurie išdrįsta viešai prabilti ne taip, kaip reikia. Jau turime įvairių konfesijų dvasininkų, Vakarų pasaulyje baustų už „netinkamus“, „nekorektiškus“ pasisakymus dėl homoseksualių santuokų ir kitais klausimais.

Šeimos institucija yra didžiausios svarbos. Liuteroniškame mokyme – tai kilniausias krikščionio pašaukimas. Kova prieš šeimą ir jos padariniai nėra atsitiktinis reiškinys. Pamatinės tikėjimo bei vertybinės nuostatos suformuojamos būtent šeimoje. Pamatas, kuris dedamas dabarčiai ir ateičiai, dedamas šeimoje. Tad akivaizdu, kad iškreipus šeimos suvokimą, atėmus iš jos pagrindą, atveriamas kelias naujos „laisvos“ asmenybės ugdymui, kuri, paskendus savo narcisistinėse svajonėse bei laisvės iliuzijoje, bus uoli darbo jėga ir puikus vartotojas. Juk iš jo daugiau nieko nereikalaujama. Šioje srityje Bažnyčia privalo ir toliau kalbėti garsiai ir aiškiai, o kalbėjimo pagrindas turi likti Tiesa. *Tiesa – Tavo žodžio šerdis, kiekvienas Tavo teisus sprendimas tveria amžinai (Ps 119, 160).*

Lietuvos Evangelikų liuteronų Bažnyčia drauge su didele dalimi kitų pasaulio liuteronų bažnyčių palaiko ir palaikys visas įmanomas iniciatyvas, kovojančias už šeimos išsaugojimą ir tiesos išlaikymą visuomenėje. Manau, kad ekumeninio bendradarbiavimo srityje tai yra viena iš sričių, kur galima rasti daug būdų Bažnyčioms veikti drauge.

VDU KTF Santuokos ir šeimos studijų centro
direktorius kun. prof. dr. *Andrius Narbekovas*

Jaunimo rengimas šeimai: sukurti pagal Dievo paveikslą

Pradžioje būtina aptarti du pagrindinius klausimus, kurie lyg gairės žymės visą pranešime dėstomą problematiką: 1. Krikščioniškąją žmogaus sampratą, 2. Kaip būti žmogumi.

1. Krikščionybė žmogaus asmenį supranta kaip neatšiejamą kūno ir dvasinės sielos vienovę. Ji žmogaus nesutapatina tik su kūnu – toks sutapatinimas būdingas grynai materialistinei sampratai – ar tik su siela, kaip sutapatinama daugelyje Rytų religijų. Žmogus yra nedaloma kūno ir dvasinės sielos vienovė. Ne dvi atskiros sudedamosios dalys: kūnas ir siela, tokia žmogaus samprata būdinga dualistinei antropologijai, kuri šiandien, deja, labai paplitusi. Žmonės sako „turiu kūną“, lygiai taip, kaip ir „turiu automobilį“. Žmogus yra „įdvasintas kūnas“, t. y. visiškai nauja prigimtis, kurioje kūnas ir dvasinė siela yra nedalomoje vienovėje. Todėl teisingas pasakymas apie save: esu įdvasintas kūnas, mano kūnas nėra kažkas, esantis šalia manęs, ką galiu pasidėti ar pasiimti kada tinkamas, galiu daryti ar nedaryti su juo ką nors atskirai nuo savęs. Aš ir esu tas įdvasintas kūnas, ir visi poveikiai kūnui, be jokios abejonės, tiek pat veikia ir mane kaip asmenį.

2. Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą ir panašumą: „Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą“ (*Pr* 1, 26). Šiuose keliuose žodžiuose įrašytas atsakymas į antrąjį klausimą. Žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą ir jis turi galimybę tapti panašus į savo Kūrėją, turi gyventi taip, kad taptų panašus į Jį. Vadinasi, tikrai žmogiškas gyvenimas, tikrai žmogiškas buvimas yra tik tas, kuris žmogų daro panašų į Viešpaties paveikslą.

Žmogus vienintelis iš visos regimos kūrinijos apdovanojamas protu ir laisve. Vadinasi, tik jis: a) gali pažinti save, b) nėra valdomas dauginimosi instinkto – gali jį kontroliuoti laisva valia. Žmogus – unikalus Dievo kūrinys, vienintelis turintis žmogišką orumą, todėl jokiais aplinkybėmis ir niekieno negali būti panaudotas kaip daiktas, o santykiai tarp asmenų visados turi būti grindžiami taip, kad žmogus būtų tik tikslas.

Ir mūsų, tėvų, mokytojų, dvasininkų, pareiga mokyti vaikus būti žmonėmis, t. y. tapti protingais ir laisvais, saugoti savo žmogiškąjį orumą.

„Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, pagal savo paveikslą sukūrė jį; kaip vyrą ir moterį sukūrė juos“ (*Pr* 1, 27). Iš tiesų, kodėl žmogus egzistuoja dviem lytimis? Kokia tokios egzistencijos prasmė? Atsakymas į šį klausimą padėtų atverti šviesos vartus, išvedančius iš to paklydimo, kuriame žmonės šiandien yra. Žmogus sutvertas kaip vyras ir kaip moteris pirmiausia bendrystei – *Homo est animal socialis*; tam, kad turėtų galimybę tapti tobulas, nes tik bendrystė veda į tobulumą. Vyras ir moteris – visiškai skirtingi, bet vienodai vertingi ir turi vienodą žmogiškąjį orumą. O jų meilė yra tobula bendrystės forma, bet tik tuo atveju, kai dvi neatskiriamos lytiškumo dimensijos – meilės išreiškimas ir prokreacija įvykdomos kartu. Taip, kaip neįmanoma žmogui gyvam esant atskirti kūną nuo dvasinės sielos, taip neįmanoma ir atskirti meilės išreiškimą nuo prokreacijos. Meilė yra labiausiai dvasinis veiksmas, tai santykis, kuriamas dviejų skirtingų lyčių asmenų. Kūdikis yra regima, kūniška meilės išraiška. Žmogaus, kaip įdvasinto kūno, meilės išreiškimas ir gyvybės perdavimas taip pat yra nedalomi. Ši tiesa turi būti diegiama vaikui nuo mažens, kad jis galėtų žmogiškai gyventi, t. y. tapti panašus į savo Kūrėją.

Šiandien labai daug kalbama apie vaikų ir paauglių lytinį švietimą. Dažniausiai svarstoma jo būtinybė ir priekaištaujama, kad lytiškumo ugdymas yra nepajėgus apsaugoti vaikus nuo visokio blogio ir parengti juos šeimos gyvenimui. Tačiau lytinis švietimas ir lytiškumo ugdymas yra ne tik skirtingi apibūdinimai visiškai skirtingos kilmės procesų, bet, maža to, tai skirtingos pasaulėžiūros ir skirtinga žmogaus samprata. Nors lytinis švietimas šiandien atpažįstamas kaip paauglių rizikingos lytinės elgsenos antrinė prevencija, bet tai ne vienintelė jo paskirtis. Greičiau jis tarnauja kontracepcijos socialinei rinkodarai. Socialinė rinkodara yra gana žinomas reiškinys. Socialinės rinkodaros tikslas – skatinti sveikatai palankią elgseną tarp mažas pajamas turinčiųjų ir socialiai neapsaugotų žmonių, kad pakiltų jų gyvenimo standartai ir pagerėtų gyvenimo kokybė. Pagrindinis socialinės rinkodaros tikslas – siekti socialinio gėrio taikant komercines rinkodarinės technologijas socialinei elgsenai keisti. Socialinė rinkodara dar vadinama „4 P“ vardu, nuo 4 pagrindinių ją sudarančių elementų (angl. *product, place, price, promotion*) pirmųjų raidžių. Koks socialinės kontracepcijos rinkodaros ir lytinio švietimo ryšys:

1. Vieta (*place*) → mokykla.
2. Produktai (*product*) → prezervatyvai, kontraceptikai.
3. Palaikymas, reklama, skatinimas (*promotion*) → lytinis švietimas.
4. Kaina (*price*) → deklaruojama nedidelė, bet realiai neišmatuojama.

Dažnai kaina suvaidina lemiamą vaidmenį. Industrinės ekonomikos profesoriaus, Nobelio premijos laureato Deivido Patono, tyrusio paauglių lytinę elgseną, teigimu: „Kai kontraceptikų kaina krinta, tai paskatina juos vartoti ne tik paauglius, kurie yra lytiškai aktyvūs, bet ir tuos, kurie neturėjo lytinių santykių iki tol.“ Kontracepcijos socialinė rinkodara turi dar vieną išskirtinį bruožą: visada yra kokia nors nevyriausybinė organizacija, kuri, prisidengusi neva kilniais tikslais: apsaugoti jaunus žmones nuo lytiškai plintančių ligų, suteikti jiems būtinų žinių ir pan., tarnauja kaip tiltas, jungiantis komercinę struktūrą ir vartotoją. Taigi nevyriausybines organizacijas pagalba kontraceptikai priartėja prie paauglių tiesiogiai, ne per vaistinę ar parduotuvę, kur paaugliams neva nepatogu įsigyti reikiamą priemonę. Kitaip sakant, kontracepcijos socialinės rinkodaros aktyvistai (Lietuvoje šioje veikloje pirmąją Šeimos planavimo ir seksualinės sveikatos asociacija) pasistengia sunaikinti paskutinius paauglių drovumo likučius tik tam, kad jie taptų uoliais vartotojais. Maža to, ši asociacija leidžia vadovėlius, kuriuose katalikai mokomi tikėjimo tiesų. 2006 m. ŠPSSA išleido vadovą „Seksas ŽIV, AIDS amžiuje. Vadovas katalikams“ Jame rašoma: „Be to, ne visada santykiai visą gyvenimą trunkančioje monogamiškoje skirtingų lyčių žmonių santuokoje yra šventi ir ne visi nesantuokiniai lytiniai santykiai yra nuodėmingi, moralės normos, pagal kurias vertiname, ar seksas yra priimtinas, turėtų pakilti virš santuokos fakto“ (9 p.).

Kontracepcijos socialinė rinkodara nuolat primena, jog gimstamumo kontrolė palaikoma tam, kad žmonės galėtų mėgautis sekso malonumais be nėštumo pasekmių, o „lytinis malonumas yra lyčių lygybės integrali dalis“. Todėl daugelis kontracepcijos socialinės rinkodaros aktyvistų teikia pirmenybę būtent šiam faktui. Kontracepcijos socialinės rinkodaros (KSR) aktyvistai, kaip ir lytinio švietimo šalininkai, įvardija tris rizikingos lytinės elgsenos padarinius: lytiškai plintančios infekcijos, ŽIV/AIDS ir nėštumai. Didžiausia žala jauno žmogaus sąmonėje padaroma nėštumą sutapatinant su lytiniu keliu plintančiomis infekcijomis, tarp jų ir mirtina AIDS. Socialinė kontraceptikų rinkodara prisideda prie neigiamo požiūrio į nėštumą skleidimo, o neigiamas požiūris į nėštumą – tai neigiamas požiūris į vaikus. Galbūt gali atrodyti, jog KSR yra nežymus reiškinys, dėl kurio neverta aušinti burnos. Reklaminės kampanijos, kurias rengia socialinės rinkodaros specialistai, visada padidina gimstamumo kontrolės poreikį, sykiu atveria galimybę padidinti visos kontracepcijos priemonių pardavimą. Per pastaruosius du dešimtmečius (1985–2005) porų, vartojančių moderniąją kontracepciją, padaugėjo du kartus (nuo 122 mln. iki 282 mln.), o segmentuose, kuriuose veikė KSR programos, jų skaičius padidėjo dešimt kartus (nuo 4 mln. iki 37 mln.) Nėgana to, šiuo-

laikinė kontracepcijos/prezervatyvų socialinė rinkodara įgyja naują veidą: šios programos vis labiau dalijasi kontraceptikų tiekimo darbu visame besivystančiame pasaulyje. Jos taip pat aprūpina žymią dalį pasaulio kontraceptikais, sudarydamos palankias aplinkybes prekybos plėtotei; šios programos vis labiau išsilaiko ir vis labiau tarnauja kaip tiltas tarp vartotojo ir komercinių struktūrų. Kitaip sakant, kontracepcijos ir prezervatyvų socialinė rinkodara augina vartotoją.

Paskutiniai mokslininkų tyrimai paneigia vieną svarbiausių lytinio švietimo ir kontracepcijos socialinės rinkodaros mitų, jog kontraceptikų vartojimas padeda išvengti abortų. Deja, realybė kiek kitokia. 2009 m. Italijos moksliniame žurnale „Ginekologija ir akušerija“ publikuota Pucetti tyrimas, kuriame apžvelgti Europos šalių kontracepcijos vartojimo ypatumai ir aborto sąsajos. „Nėra jokių įrodymų, kad kontraceptikų naudojimas mažina abortų skaičių Vakarų šalyse“, – teigia mokslininkas. Kitas tyrimas „Veiksniai, susiję su paauglių nėštumais EU šalyse: sisteminė apžvalga“ publikuotas mokslininkų grupės 2007 m. Europos visuomenės sveikatos žurnale. Šiame tyrime apibendrinti Europinio tyrimo *REPRO-STAT'2* duomenys. Šis tyrimas apėmė 25 šalis, 13–19 m. paauglius, duomenys rinkti nuo 1995 iki 2005 m. ir atlikta 4444 studijų metaanalizė. Mokslininkai pateikė išvadas: „Paslaugų jaunimui didinimas ir kontraceptikų prieinamumas nemažina paauglių nėštumų.“ „Mokymas apie kontracepciją yra susijęs su nėštumų padidėjimu tarp Anglijos paauglių“, – teigia kito tyrimo autoriai prestižinio *British medical journal* 2009 m. publikacijoje. Mokslininkų, tiriančių paauglių lytinę elgseną, teigimu, yra du pagrindiniai motyvai, kurie sulaiko paauglius nuo ankstyvų lytinių santykių: tai nėštumo baimė ir nenoras nuvilti tėvus. Kontracepcijos socialinė rinkodara atima ir viena, ir kita, sukurdamą saugumo iliuziją. Bet didžiausia jos žala vis dėlto slypi požiūrio į svarbiausias žmogiškąsias vertybes – gyvybę, meilę, lytiškumą – keitime. Kas daro didžiausią įtaką sprendimui pradėti lytinius santykius ar ne? Tą įtaką daro požiūris į lytiškumą. Sprendimui rinktis abortą ar ne įtaką daro požiūris į nėštumą ir į vaiką.

Kontracepcijos socialinė rinkodara ir lytinis švietimas, kaip jo neatsiejama dalis, suponuoja neigiamą požiūrį į nėštumą ir sunivelioja lytiškumą su seksualumu, t. y. padeda lygybės ženklą tarp lytiškumo ir lytinio potraukio patenkinimo. Kitaip tariant, formuoja kontraceptinį mentalitetą. Mokslininkai patvirtina dėsningumą, jog moterys, kurios vartoja kontraceptikus, dažniau renkasi abortą, nei tos, kurios jų nevartoja: palyginus 5530 nėščių moterų, vartojusių kontraceptines piliules, ir 11 009 nėščių moterų, niekada nevartojusių kontraceptinių piliulių, atsakymus, paaiškėjo, jog tarp kontracepciją vartojusių moterų kur kas didesnis abortų skaičius.

Lytinis švietimas Lietuvoje

Galima sakyti, jog pirmas žingsnis siekiant įteisinti privalomą lytinį švietimą mokykloje – 2002 m. inicijuotas Reprodukcinės sveikatos įstatymo projektas, kuris turėjo įteisinti ne tik privalomą lytinį švietimą mokyklose, dirbtinį apvaisinimą, chirurginį ir cheminį abortus, bet ir jaunimui draugiškas paslaugas, t. y. nemokamą kontracepcijos dalijimą bei nėštumo nutraukimus. Šis projektas sukėlė audringas diskusijas visoje Lietuvoje. Jam vieningai „ne“ per įvairias akcijas, tiesiogines TV diskusijas tarė visa KBL. Kreipimąsi LR Prezidentui, ministrui pirmininkui, Seimo pirmininkui pasirašė per 30 iškiliausių Lietuvos mokslininkų, tarp jų ir katalikai. Į LR Seimą pasipylė tėvų ir mokytojų laišakai iš visos Lietuvos. Kaip teigė savo spaudos konferencijoje dabartinė Seimo pirmininkė Irena Degutienė, tuo metu Seimą pasiekė daugiau nei 5000 laiškų, pasirašyti šeimų, katalikiškųjų organizacijų, mokytojų ir pan.

Nepavykus šiai iniciatyvai, po metų Tarptautinės planuotos tėvystės organizacijai priklausančios trijų Baltijos šalių ir Švedijos organizacijos pradėjo įgyvendinti projektą, skirtą lyčių ir lytinės sveikatos mokymui mokyklose. Dalį lėšų šiam projektui įgyvendinti skyrė ir LR Vyriausybė. Šio projekto tikslas – parengti mokytojus, lytinio švietimo instruktorius, ir inicijuoti švietimo įstatymo pataisas, kurios įteisintų privalomą lytinį švietimą mokyklose. Švietimo ministerija nenorėjo atsižvelgti į tėvų, mokytojų bei katalikiškųjų organizacijų nuomonę šiuo klausimu ir nedviprasmiškai pareiškė, jog ji bendradarbiaus su Švedijos lytinio švietimo asociacija ir lytinio švietimo instruktoriai Lietuvoje bus rengiami. Katalikai tėvai ir mokytojai kreipėsi pagalbos į LVK. Kardinolas A. J. Bačkis kartu su arkivyskupu metropolitu S. Tamkevičiumi paprašė asmeninės audiencijos pas LR prezidentą ir ministrą pirmininką. Šis projektas buvo sustabdytas, tačiau KBL hierarchai netrukus buvo užsipulti spaudoje šmeižikiškomis akcijomis.

Dienraščio „Lietuvos rytas“ 2003 m. rugpjūčio 28 d. numeryje pasirodė žinutė „Mokyklų medicinos punktuose – šimtadarbiai“, kurioje pateikta iš pirmo žvilgsnio visai nekalta ir netgi sveikintina SAM (Sveikatos apsaugos ministerija) iniciatyva – atgaivinti mokyklose merdinti medicinos punktus. Juose bus įdarbinti visuomenės sveikatos specialistai, kurie, anot sveikatos apsaugos ministro J. Olekos, „turi suteikti pakankamai informacijos kontroliuojant narkotikų plitimą mokyklose, patarimų dėl reprodukcinės sveikatos“. Taigi, šiek tiek pakoregavę LR Švietimo įstatymą, lytinio švietimo apologetai įžengė į mokyklas, šį kartą pro mokyklų sveikatos punktų duris, kur dirbančių visuomenės sveikatos priežiūros specialistų mokymo programos parengtos tais pačiais metais pradė-

to įgyvendinti SAM ir užsienio fondų projekto: Jaunimui palankios paslaugos Lietuvoje (sutartį dėl šio projekto 2003 m. rugsėjo 30 d. LR sveikatos apsaugos ministras pasirašė su JT Vystymosi programos įgaliotąja atstove Cihan Sultanoglu). Šiame projekte „jaunais žmonėmis“ vadinami asmenys nuo 10 iki 24 metų, kurie „turi teisę laisvai ir sąmoningai apsispręsti dėl seksualinės patirties, malonumo ir seksualinės orientacijos“. Šis projektas – pažodinis JT Vystymosi programos (jos pagrindinis veiklos tikslas sumažinti žmonių populiaciją pasaulyje) projektų, įgyvendinamų trečiojo pasaulio šalyse, vertimas. Projekto tikslas – peržiūrėti visas programas, tarp jų ir mokytojų, visuomenės sveikatos priežiūros specialistų rengimo, ir adaptuoti jas pagal jaunimui palankias paslaugas. Tiek į Sveikatos apsaugos ministeriją, tiek į Prezidentūrą pradėjo plaukti katalikų tėvų ir mokytojų laišakai. Šešiose savivaldybėse, kuriose pagal projektą turėjo būti atlikti tyrimai ir įsteigtos Jaunimui palankių paslaugų klinikos, katalikų tėvų, mokytojų ir gydytojų iniciatyva surengtos konferencijos, kuriose atvirai buvo diskutuojama su JT ir SAM atstovais, atsakingais už projekto vykdymą. Šiose konferencijose taip pat dalyvavo vietos dvasininkai (Alytaus, Druskininkų, Utenos, Vilniaus, Akmenės) bei vyskupai (Utenos ir Akmenės savivaldybėse) ir mokslininkai katalikai: pedagogai, vaikų psichologai. Keturių iš šešių savivaldybių merams užteko politinės valios sustabdyti šį projektą (Kauno raj., Vilniaus, Druskininkų, Alytaus).

Detektyvinio žanro romanisto plunksnos taip pat vertas katalikų mokslininkų ir krikščioniškas vertybes išpažįstančių žmonių siekis išleisti mokomąją priemonę mokytojams „Vaikų ir jaunimo rengimo šeimai programų rengimas“. Po ilgų svarstymų Seimo komitetuose, netgi Žmogaus teisių institute, daugybės ekspertizių vadovėlis vis dėlto buvo išleistas, nors ŠMM, pabūgusi reakcingų nuotaičių, atsisakė jį rekomenduoti mokykloms. Tačiau netrukus, 2008 m., kitas vadovėlis „Lytiškumo etika“, parengtas VDU Katalikų teologijos fakulteto bei socialinių mokslų mokslininkų ir rekomenduotas LR ŠMM Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių komisijos, išvydo dienos šviesą.

Vietoj išvadų. „Kai į žmogaus kūną žiūrima atsietai nuo dvasios ir juo naudojamas kaip medžiaga lygiai su gyvulių kūnais <...> tada neišvengiamai einama prie baisaus etinio iškrypimo, kuris, savo ruožtu, dar labiau žmonių sąmonėje sustiprina pradėtos gyvybės ir vaiko nevertingumą. Gyvenant netiesoje apie žmogų, sustiprėjo polinkis žmogaus kūną tirti ne pagal specifinio panašumo į Dievą kategorijas, bet pagal panašumą į visus kitus gamtos kūnus, kuriais žmogus naudojasi kaip medžiaga savo veiklai, gamindamas vartojimo gėrybes. Tačiau <...> tokių kriterijų taikymas žmogui yra iš tikrųjų labai pavojingas“ (Jonas Paulius II)

Kardinolas Audrys Juozas Bačkis
Vilniaus arkivyskupas metropolitas

Laiškas Dievo Gailestingumo metų proga

Vilnius, 2011 m. sausio 6 d.

Brangūs geros valios Lietuvos žmonės!

Vyskupai 2011-uosius paskelbė Dievo Gailestingumo metais. Šiuo laišku norėčiau paaiškinti, kodėl metams suteikėme tokį titulą ir kokiū būdu esame raginami juos išgyventi.

Dievo gailestingumas nuo amžių beldžiasi į žmogaus širdį, sužeistą nuodėmės, slegiamą kančios, nevilties ir baimės. Jis drąsina, guodžia, ragina pasitikėti Viešpaties gerumu ir meile.

Atkreipti dėmesį į gailestingą Dievo meilę ypač skatina tai, kad XX amžiaus viduryje dieviškasis gailestingumas ištryško iš Jėzaus Širdies nauju šauksmu ir raginimu mūsų krašte. Vilniuje gyvenusiai šventajai Faustinai Išganytojas pavedė skelbti visiems žmonėms Jo gailestingumą. Jėzus sakė: „Kalbėk pasauliui apie mano gailestingumą. <...> Tai yra ženklas paskutiniams laikams, po jų ateis teisingumo diena. Kol dar laikas, tegul bėga prie mano gailestingumo versmių, tegul naudojasi krauju ir vandeniu, kuris dėl jų ištryško“ (D. 848).

Būtent ši žinia paakino kviesti visus, kad Dievo gailestingumo malonę pažintume, atsivertimo ir Sutaikinimo sakramento dėka priimtume į savąjį gyvenimą bei dalytumės ja su kitais.

Norėdamas duoti žmonėms regimą Dievo malonės ženklą, Jėzus paprašė nutapyti Jo atvaizdą, kuris primintų Mylinčios Širdies troškimą gelbėti visą pasaulį. Šis paveikslas buvo nutapytas Vilniuje ir yra gerbiamas Dievo Gailestingumo šventovėje. „Ne iš dažų ir tapybos grožio kyla šio atvaizdo didybė, – sakė Jėzus šv. Faustina, – bet iš mano malonės.“

Nuoširdžiai prašau visus išgirsti ir apmąstyti šią žinią, išgyventi ją. Savojo gailestingumo dėka Viešpats dovanoja išgelbėjimą ypač ten, kur viešpatauja vargas, skausmas, neapykanta, nesantaika ir neviltis. Dieviškojo gailestingumo malonė įveikia nuodėmę ir blogį, suramina sielas, atveria ramybės ir džiaugsmo versmes.

1. Pažinkite Dievo gailestingumą

Apaštalas Paulius sako: „Dievas apstus gailestingumo, savo didžia meile, kuria mus pamilo, mus, mirusius nusikaltimais, prikėlė gyventi su Kristumi“ (Ef 2, 4).

Viešpaties troškimas, kad mes turėtume gyvenimą, kyla iš Jo meilės, neatskiriamos nuo gailestingumo ir gausiai išlietos mums per Jėzų Kristų. Kristuje ir per Kristų mes patiriame, kad „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 16), ypač pasireiškianti gailestingumu. Jėzus Kristus, kuriame Dievas priėmė žmogaus prigimtį, liudija gailestingumą ne tik žodžiais, bet ir darbais, apie kuriuos mums pasakoja Evangelija. Apie dieviškąjį gailestingumą ypač byloja Jėzaus mirtis, apvainikuota šlovingu prisikėlimu. Dievas taip mus myli, „jog atidavė savo vienatinį Sūnų, kad kiekvienas, kuris Jį tiki, nepažūtų“ (Jn 3, 16). Nuodėmė žudo, todėl Jėzus paaukojo savo gyvybę, idant žmogus liktų gyvas. Nukryžiuotas ir prisikėlęs Kristus paliko mums savo Dvasią. Ji nuolat skelbia, kad „pasaulyje yra meilė, stipresnė už blogį, kuris gaubia žmogų, žmoniją, pasaulį. Įtikėti tokia meile – įtikėti gailestingumu“ (*Dives in Misericordia*, 7).

Dievo gailestingumas nepaneigia teisingumo, bet jį pranoksta, siekia toliau. Dievo gailestingumas ir meilė yra teisingumo perviršis. Atleidimas, tekantis iš pervertos Dievo širdies tiems, kurie priartėja prie amžinosios Meilės šaltinio, mums liudija, kad jokia žmogaus nuodėmė neviršija gailestingosios Dievo meilės. Tačiau jos veikimą gali apriboti žmogui suteikta laisva valia, atmesdama Kryžiumi ir Prisikėlimu dovanojamą išganyimo malonę.

2. Atsiversdami priimkite Dievo gailestingumą

Kristus mus ragina: „Atsiverskite ir tikėkite Evangelija“ (Mk 1, 15). Šiandien nemadinga kalbėti apie atsivertimą, nes žmonės nebetiki nuodėme. Nuodėmės nepaisymas yra didžiausia grėsmė šių dienų pasauliui. Ji it vėžys išsiskverbia į asmens, šeimos, bendruomenės gyvenimą, ardydama jį iš vidaus. Nuodėmė įkalina žmogų blogyje, suveši agresyviu savęs ir kitų kaltinimu. Nepripažintos kaltės graužatis dažną veda į depresijos, nusikaltimo ir net mirties gniaužtus.

Atsivertimo malonė, kurią mums siūlo Kristus, kviečia atpažinti ir išpažinti nuodėmę bei jos atsižadėti, idant iš naujo pasirinktume laisvą, dorą ir garbingą Dievo vaikų gyvenimą. Krikšto vanduo yra pirmasis Viešpaties malonės, suteikiančios mums Dievo vaiko tapatumą, ženklas. Dievo vaiko, pajėgaus priimti dieviškąją malonę, tačiau išlaikančio laisvę rinktis. Deja,

laisvė, kai ją suprantame kaip galimybę daryti, ką noriu, dažną paskandina tamsoje. Žmonės kankinasi supančioti pragaištingos nuodėmės vergijos. Joje yra dvi galimybės: neviltis arba atsivertimas. Neviltis vilioja tuo, kad nereikia nieko daryti, o tik grimzti vis gilyn. Priešingai, atsivertimas – tai ryžtingas šuolis į šviesą, į gailestingąjį Dievo rankas. Šv. Augustinas sako: „Dievas tave sukūrė be tavęs, bet nepanoro tavęs išgelbėti be tavęs.“

Nuoširdus ir nuolankus šauksmas: *Jėzau, pasigailėk manęs!* – panaikina užkardas į gailestingąjį Dievo širdį. Juo pradėdame atgailos ir atsivertimo kelią, kuriame mūsų laukia mylintis Tėvas, pasiruošęs apkabinti savo sugrįžusį vaiką. Nuodėmių išpažinimas ir nuoširdus gailestis leidžia labai konkrečiai patirti Dievo gailestingumą, pripildydamas mūsų sielas atleidimo džiaugsmo.

3. Būkite gailestingi

Jėzus Kristus, apreikšdamas Dievo gailestingumą, ir iš žmonių laukia gailestingumo: „Būkite gailestingi, kaip ir jūsų Tėvas gailestingas“ (Lk 6, 36). Šis kvietimas atskleidžia esminį Evangelijos dorovės dėsnį: Dievas yra gailestingas žmogui, o žmogus turi būti gailestingas savo artimui. Kristus pats išmokė maldos, kurioje kreipiamės į dangiškąjį Tėvą: „ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes atleidžiame savo kaltininkams“ (Mt 6, 12).

Patyrę Dievo gailestingumą, esame kviečiami juo dalytis su kitais savo šeimoje, bendruomenėje, visuomenėje. Turime aiškiai pareigą paremti skurdžiau gyvenantį, padėti nelaimės ištiktam, ligoniui, apleistajam. Gailestingumas glūdi atlaidume, supratime ir viltyje, kurią skleidžiame, liudydami savo tikėjimą ir pasitikėjimą Dievu. Aplink mus apstu žmonių, kurie kenčia nuo šiurkštumo, abejingumo, nevaldomo pykčio šeimose ir visuomenėje. Daug agresijos kyla iš vidaus – iš nusivylimo, nenoro matyti gerus dalykus, kitų pastangas, vilties ženklus. Kas gali įveikti šį iš žmogaus širdies kylantį ir visa naikinantį pyktį?

Jėzus sako: „Palaiminti gailestingieji: jie susilauks gailestingumo“ (Mt 5, 7). Gailestingumas gimdo gailestingumą, skleidžiamas taiką ir ramybę. Žmogaus širdis, pažinusi Dievo gailestingumą, yra pajėgi dovanoti gerumą šalia esantiems. Širdies gerumo turtas neša viltį, kuri iš Gailestingąjo Jėzaus pervertos širdies srūva į mūsų suvargusias ir sušalusias širdis. Tereikia pakėlus į Jį akis tarti: „**Jėzau, pasitikiu Tavimi**“, – ir su Dievo pagalba nešti gerumą, meilę, paguodą kiekvienam, kurį Viešpats mums siunčia. Kiek daug gali vienas geras žodis, padrašinimas, paguoda, šypsena! Gailestin-

gumo durys atveria žmonijai kelią į viltį, kurios šviesa nušviečia mūsų žemišką kelionę suteikdama jai amžinybės vertę.

* * * * *

Švęsdami Dievo Gailestingumo metus, pažinkime dieviškąjį gailestingumą, kuris vienintelis gali įveikti pasaulį sukausčiusį blogį bei neviltį. Atsižadėkime nuodėmės, atverkime širdis dieviškajai meilei ir gerumui. Ir dosniai dalykimės šiuo turtu su visais, kurie yra šalia mūsų. Dalykimės asmeniškais susitikimais ir prašydami jiems malonių viename Vilniaus kampelyje Jėzaus išmokyta Gailestingumo vainikėlio malda.

Kviečiame visus Lietuvos žmones piligriminėn kelionėn į Vilnių pasimelsti prie Aušros Vartų Gailestingumo Motinos ir Dievo Gailestingumo šventovėje gerbiamo Gailestingąjo Jėzaus paveikslo, prašyti sau ir visam pasauliui Dievo gailestingumo malonės. Drauge su Dievo tarnu popiežiumi Jonu Pauliumi II prašau:

„Padėkite šiuolaikiniam žmogui patirti gailestingąją meilę, kad savo spindesiu ir atjauta ji išgelbėtų žmoniją. <...> Gailestingumas reikalingas tam, kad viso pasaulio neteisybės gautų galą tiesos spindesys.“

PRISIARTINO KARALYSTĖ

3 eilinis sekmadienis (A)

Iz 8, 23–9, 3; 1 Kor 1, 10–13. 17; Mt 4, 12–23

Kai girdime apie apaštalu pašaukimą ir jų atliepą, žavimės jų entuziazmu ir radikalumu. Jie iš karto atsiliepė į Jėzaus kvietimą, viską paliko ir sekė paskui Mokytoją. Štai koks turi būti Jėzaus mokinys! Tačiau po kurio laiko mūsų entuziazmas išblėsta ir mintis užvaldo šaltas apskaičiavimas. Sakome sau: juk normaliaame gyvenime taip nebūna. Atsivertimas ir sekimas paskui Jėzų yra ilgas ir net varginantis procesas. Mums reikia daug laiko, kad viską apmąstytume, išanalizuotume ir galiausiai (galbūt) nedrąsiai atsilieptume į pašaukimą. Savo nepatiklumą drąsiname samprotaudami: Evangelijos aprašymas turi įkvėpti skaitytojus, o autorius nesiekė realistiškai atvaizduoti konkrečių Petro, Andriejaus, Jokūbo ir Jono jausmų.

Šiandien atrodo, kad drąsūs ir ryžtingi vienareikšmiai sprendimai apskritai neįmanomi. Tačiau vis dėlto kažkoks balsas širdyje nepaklūsta skeptiškam „racionalumui“ ir byloja: ir aš esu pašauktas panašiai radikalai atsiliepti. Suprantu, kad apaštalai taip pat išgyveno abejones, netikrumą ir sumaištį. Nėra prasmės klausti, kiek minučių ar valandų užtruks, kol priėmė sprendimą. Nežinia, ar iki galo įsisąmonino tai, kam pasiryžo, tačiau, pasak Evangelijos, jie čia pat paliko tinklus ir nusekė paskui Jėzų. Apaštalu pavyzdys moko apsispręsti ir angažuotis visu gyvenimu. Ar tai apskritai įmanoma? Įmanoma, nes prisiartino Dangaus karalystė. Įmanoma todėl, kad kviečiantysis yra pats Viešpats Jėzus Kristus. Jis duoda mums jėgų ir ryžto taip didžiadvasiškai apsispręsti. Ne taip svarbu, kad veikiausiai šį apsisprendimą reikės pakartoti. Apaštalams teks išgyventi netikrumo momentus, kančios valandą jie apleis Jėzų, Petras netgi jo viešai išsižadės gelbėdamas savo gyvybę. Tačiau apsisprendimas visą gyvenimą likti su Jėzumi laiduoja tikrą džiaugsmą ir ramybę.

Jėzus pradeda savo darbą ne vienas, nes numato savo Karalystės ateitį. Iš Juozapo perėmęs dailidės ir statybininko patirtį, Jėzus stato savo Bažnyčią. Jis statydina Dievo tautai namus, tačiau drauge ieško ir kitokių žmonių, kuriuos daro žmonių žvejais. Tai dinamiški misijų žmonės, mokantys laimėti naujų narių į Kristaus Bažnyčią. Dievo karalystei reikia ir statybininkų, ir žvejų. Jėzus pašaukė savo apaštalus be išankstinio parengimo. Šiomis dienomis apaštalavimo darbui rengiamasi ilgomis studijomis. Tačiau tiek anuomet, tiek dabar pagrindinis pasirengimas apaštalauti yra toks pat: tai asmeni-

nis susitikimas su Jėzumi akis į akį ir širdis į širdį.

Sužinojęs apie Jono Krikštytojo suėmimą Jėzus pasitraukia į Galilėją. Jis išvengia priešpriešos su fariziejais ir pasitraukia į savo tėvynės pakraštį. Kartais pavoju reikia pasitikti akis į akį, o kartais išmintinga laukti palankesnio laiko. Jėzaus elgesyje galime rasti abiejų nuostatų pavyzdžių. Šiandienos Evangelijoje dar neatėjo laikas Jėzui būti suimtam. Evangelistas Matas šį Jėzaus žingsnį aiškina kaip Izaijo pranašystės išsipildymą ir drauge Dievo valios vykdymą: Mesijo šviesa turi nušvisti ir pagonių Galilėjoje. Jėzaus skelbimas perteiktas labai glaustais žodžiais: „Atsiverskite, nes čia pat Dangaus karalystė.“ Šis artumas dar labiau sustiprina primygtinį raginimą atsiversti.

Tamsybių šalies gyventojai nežinia kada prarado gebėjimą šypsotis ir žvelgti į akis, jie gyvena be džiaugsmo ir nuolatinėje skuboje. Jų širdis ilgisi tiesos ir didesnių dalykų. „Mirties šalyje“ daugelis net nesuvokia padėties beviltiškumo. Nuodėmės tamsybės slegia visus, ne tik asmeniškai nusikaltusius. Koks džiaugsmas tamsybėse tūnančiai tautai išvysti skaisčią šviesą! Koks džiaugsmas neviltyje sutikti Tą, kuris parodo kelią į tikruosius namus, kuriam prisilietus išgyja ne tik kūno negalės, bet liaujasi ir širdies skausmas. Jėzus kai kuriuos šaukia sekti paskui, o kai kuriems sako pasilikti ir gyventi nekeičiant gyvenimo aplinkybių. Tačiau visi raginami atsiversti pasitinkant prisiartinusią Dangaus karalystę.

Evangelijos pasakojimuose Viešpats nuolat susiduria su amžinosiomis žmonijos problemomis: neiviltimi, neteisybe, ligomis, kaltėmis dėl nuodėmių. Šiandien girdėta Izaijo pranašystė skelbia, kad Dievo tautai „užtekėjo šviesybė“. Per kiekvieną Eucharistiją kunigas ragina kelti aukštyn širdis, nepaisant liūdesio ir gyvenimo naštų. Ar tai reiškia, kad Bažnyčia siūlo pamaldžiai nusigręžti nuo gyvenimo problemų? Iš tikrųjų taip nėra. Neatsiejama Bažnyčios darbo sritis yra karitatyvinė veikla: pagalba vargstantiesiems, ligoniams, neįgaliesiems. Raginimas kelti širdis į Viešpatį iš tikrųjų kviečia tvirtai stovėti ant šios žemės, tačiau pakeičia žvilgsnio perspektyvą. Kiekvienas nesunkiai išvardytume slegiančių rūpesčių ir neišspręstų problemų sąrašą. Tačiau vienintelis svarbus dalykas – ryšys su Dievu. Bažnyčia moko mus žvelgti į Tą, kuris vienintelis gali išsklaidyti nuodėmės tamsybes ir nušviesti mūsų širdis. Šiandien skelbiama Karalystės Evangelija, šiandien Jėzus gydo mūsų negales. Atiduokime jam savo rūpesčius.

Popiežiaus kalba diplomatams

(KAP) Sausio 10 d., Naujųjų Metų proga priimdamas diplomatinio korpuso narius, Benediktas XVI išreiškė susirūpinimą dėl religijos laisvės pažeidimų pasaulyje. Popiežius griežtai pasmerkė neseniai įvykdytą Pandžabo provincijos gubernatoriaus Salmano Taseero, siekusio atšaukti piktžodžiavimo įstatymą, nužudymą. Kreipdamasis į Pakistano atsakinguosius vadovus, Benediktas XVI reikalavo imtis priemonių atšaukiant piktžodžiavimo įstatymą, dėl kurio kyla neteisybė ir smurtas, pirmiausia nukreiptas prieš krikščionis. (Karačyje daugiau kaip 40 tūkst. islamistų dalyvavo demonstracijoje, reikalaudami išlaikyti daugelio kritikuojamą įstatymą ir drauge reikšdami paramą asmens sargybiniui, nužudžiusiam gubernatorių.) Prie Šventojo Sosto akredituotiems diplomatams popiežius sakė, kad daugelyje šalių pernelyg dažnai pažeidžiamos krikščionių teisės ir laisvės: kulto, sąžinės, susirinkimų bei sielovados. Artimųjų ir Vidurio Rytų šalyse dėl teroro aktų grėsmės krikščionys verčiami palikti savo tėvynę. Popiežius ragino ypač Irako vyriausybę ir musulmonų vadovus užtikrinti krikščionims saugumą ir galimybę gyventi. Kreipdamasis į Egipto valdžios atsakinguosius, Benediktas XVI reikalavo garantuoti veiksmingas apsaugos priemones religinėms mažumoms po brutalių teroro aktų. Per Kalėdas surengti islamistų antpuoliai prieš bažnyčias Nigerijoje, pasak popiežiaus, taip pat yra „liūdni liudijimai“, kad smurto motyvai pirmiausia religinio pobūdžio.

Benediktas XVI pareiškė susirūpinimą dėl Kinijos Liaudies Respublikos katalikų bendruomenės, „išgyvenančios sunkumus ir išbandymus“. Kubos vadovybę popiežius ragino stiprinti ir plėtoti dialogą su Bažnyčia. Pasak Šventojo Tėvo, pavojai religijos laisvei gresia

taip pat Vakarų šalyse, kur pliuralizmo ir tolerancijos vardan religija dažnai nustumiama į pakraštį ir numenkinama kaip antraeilis dalykas. Religija pristatoma kaip svetima ar net destabilizuojanti šiuolaikinę visuomenę, bandoma apriboti religijos įtaką visuomenės gyvenimui. Benediktas XVI išvardijo Lotynų Amerikos šalis, kuriose stengiamasi išguiti Bažnyčią iš mokyklų ir švietimo srities.

Šventasis Sostas palaiko diplomatinis santykius su 178 šalimis. Kol kas neužmezgti jokie diplomatiniai santykiai su devyniomis valstybėmis, tarp jų Kinijos Liaudies Respublika, Saudo Arabija, Afganistanu ir Šiaurės Korėja. Benediktas XVI pasidžiaugė pažanga užmezgant Šventojo Sosto diplomatinis santykius su Vietnamu.

Benediktas XVI ragino padėti šeimoms

(KAP) Sausio 9 d. Siksto koplyčioje Benediktas XVI aukojo Viešpaties Krikšto Mišias ir, kaip ir pernai, pakrikštijo Vatikano darbuotojų kūdikius. Pakrikštytieji – 14 berniukų ir 7 mergaitės – buvo iki 3 mėnesių amžiaus. Pamoksle Benediktas XVI atkreipė dėmesį, kad šeimos šandien susiduria su dideliais sunkumais dėl įpareigojančių kultūrinių vertybių smukimo ir greitų pokyčių visuomenėje perteikdamos tikėjamą vaikams. Negana to, santuokos institucijai kyla įvairiopo grėsmės. Todėl krikščionių bendruomenės turi sustiprinti paramą šeimoms, perteikiant tikėjimą vaikams. Popiežius pavadino šeimas mažosiomis namų bažnyčiomis. Drauge Benediktas XVI kalbėjo apie krikšto reikšmę. Pasak jo, šis sakramentas yra neišdildomas dvasinis antspaudas, visiems laikams ženklinantis priklausomybę Dievui ir liudijantis narystę Bažnyčioje. Vėliau pakrikštytasis turi sąmoningai ir laisvai apsispręsti tikėti, gaudamas krikščioniškąjį ugdymą.

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

vysk. Gintaras Grušas
kun. Ričardas Doveika

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Rimantas Kaunietis
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 1450 egz.

ISSN 1392-6098

© 2011, „Bažnyčios žinios“